

GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.

leto: XXXIX januar 2007

številka: 7

Viharnik

Poštnina plačana pri
pošti Slovenj Gradec
Cena 2,90 € (695,00 SIT)

naslovna tema

Informativni gozdarski storži v decembru

kmetijstvo

**Koroška kmetijsko-gozdarska zadruga
ocenila rezultate poslovanja za leto 2006**

kultura in jezik

Stanko Lodrant, *Meža še k'r teče*

razvedrilo

Horoskop - VODNAR

Informativni gozdarski storži v decembru

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Letošnja jesen je bila med najbolj toplimi v zadnjih sto letih. Pa tudi letošnji december je bil med najbolj toplimi. Ali smo že pozabili, koliko potu smo konec lanske jeseni (iz 21. na 22. november 2005 je pričelo intenzivno snežiti, sneženje se je nadaljevalo v december) in v začetku lanske zime že porabili za kidanje debele snežne odeje? V začetku zime 2006/2007 nam

je narava prizanesla – temperature niso bile pretirano nizke, s snegom v dolini pa nam je postregla le za vzorec. V koroški regiji je decembra prevladovalo predvsem oblačno do delno oblačno vreme. Zaradi inverzije smo bili več oblačnosti deležni v dolini kot v višjih predelih. Izrazito jasno do delno jasno vreme smo imeli med 12. in 16. decembrom in zadnje decembrske

dni. S padavinami je bil četrti zimski mesec v letu 2006 bolj skop. Dež nas je orosil v popoldanskih urah 8. in 9. decembra. V prehodu na deseti decembrski dan je pobočja nad 700 m nadmorske višine pobelil sneg. Delno je dež rosil 17. decembra, 18. pa je dež v višjih predelih prešel v sneg (okoli 20. ure ga je bilo na Navrškem vrhu več kot 4 cm). Rahlo je ponoči in čez dan

naletaval še 21. decembra (na Mačkovem sedlu pod Kremžarjevim vrhom na Pohorju okoli 15 cm). Zrak se je v decembrskih jutranjih urah ohladil od okoli 15° C (9. december) do -5° C (29. december), najvišje dnevne decembrske temperature pa so bile od 15° C do okoli -2° C (zadnje dni v decembru). V leto 2007 smo prestopili v oblačnem in hladnem vremenu.

Udeleženci delavnice o GPS tehnologijah so preizkusili svoje znanje tudi v dežju (Dobrava, 18. 12. 2006).

Zdravko Miklašič, zelo dober gozdarski in lovski strokovnjak iz OE Slovenj Gradec, je čestital novemu doktorju gozdarskih znanosti Miranu Času.

Gasilska fotografija zaposlenih v ZGS OE Slovenj Gradec konec leta 2006 pri Dularju v Kotljah

Za zimski letni čas visoke temperature so delno pomešale bioritem posameznim živalim in rastlinam. 8. decembra so v prebujajočem jutru v parku ob zgradbi GG Slovenj Gradec in ZGS OE Slovenj Gradec neumorno prepevali črni kosi. Takšno živahno ptičje petje ponavadi poslušamo v začetku pomladi. V decembru smo opazili v nižinskih predelih celo gozdne miši. Na toplih prisojnih predelih so zacvetele celo posamezne trobentice in telohi. Jamrali so čebelarji, ker so v toplih sončnih urah postale aktivne celo čebele in se mnoge niso vrstile v panj, ker so otrpnile v senčnih bolj hladnih predelih.

V decembrskih dneh je bilo živahno tudi v gozdarskih vrstah javne gozdarske službe. Direktorju ZGS in vodjem območnih enot se je iztekel štiriletni mandat. Potekalo je imenovanje novih vodstvenih kadrov. V decembru še ministrica za kmetijstvo in gozdarstvo Marija Lukačič je podaljšala mandat dosedanjemu direktorju ZGS Andreju Kermavnarju kot vršilcu dolžnosti za tri mesece. Za novega vodjo Območne enote Slovenj Gradec je bil ponovno imenovan spec. Milan Tretjak, ki je že dve mandatni obdobji uspešno vodil koroške gozdarke in gozdarje javne gozdarske službe.

Lastniki gozdov, katerim so revirni gozdarji prevzeli in obračunali opravljena gojitvena in varstvena dela po nacionalnemu programu (finančna sredstva proračuna Republike Slovenije) in po EU programu (slovenska proračunska finančna sredstva in evropska proračunska sredstva), so dobili izplačila za vsa dela iz evropskega programa in za dela po nacionalnem programu (obnova, nega) v decembru. Obvestila o izplačilu prejema lastniki v januarju, dobili pa bodo tudi obvestila za dohodninsko napoved.

Kljub krajšemu delovnemu mesecu, saj smo uslužbenci ZGS imeli v času med božičnimi in novoletnimi prazniki kolektivni dopust, so posamezni goz-

darji in gozdarke na območju Pohorja izvajali naravovarstveni nadzor tudi med prazniki.

Luka Zajec, mladi univerzitetni diplomirani inženir gozdarstva, je konec leta 2006 zaključil pripravniški staž v OE Slovenj Gradec. Za strokovno nalogo je obdelal praktično uporabo GPS aparatov v gozdarstvu in pripravil uporabni priročnik. Svoje znanje je podal 18., 19., in 20. decembra na dobro pripravljeni delavnici o GPS tehnologijah vodjem odsekov, načrtovalcem in revirnim gozdarjem koroške javne gozdarske službe. Teoretično delo je potekalo v prostorih ZGS OE Slovenj Gradec, praktično pa v gozdu slovenjegraške Dobrave.

Gozdarska hiša na Mašunu (OE Postojna) je polno zasedena. 5. decembra je v njenih prostorih ponovno potekala kartografska delavnica. Poudarek je bil tudi na pregledu dosedanjega dela izdelave terenskih kart, katere so gozdarjem nujno potrebne za vsakdanje načrtno delo. Iz koroškega gozdnogospodarskega območja sta se kartografske delavnice udeležila Tatjana Skledar in Samo Vončina.

Na Mašunu smo se 12. decembra sestali na rednem strokovnem srečanju vodje oddelka in odsekov za gojenje in varstvo gozdov. Analizirali smo gozdnogojitvena in varstvena dela v letu 2006, zastavili smo tudi program 2007. Na sestanku smo bili seznanjeni s popisom o zdravstvenem stanju gozdov na stalnih bioindikacijskih ploskvah, kateri bo v letu 2007 potekal pod vodstvom strokovnjakov Gozdarskega inštituta Slovenije.

O osrednji prireditvi podelitve priznanj najbolj skrbnim 14 območnim lastnikom gozda v gostišču Smogavc v Gorenju pri Zrečah, ki je bila 7. decembra in jo organizirala Zavod za gozdove Slovenije (ZGS), smo poročali že v prejšnji številki

Viharnika. V naslednji številki bomo celovito predstavili tudi vseh šest v posameznih krajevnih enotah izbranih najbolj skrbnih lastnikov gozda, saj je eden med njimi zbolel in se v času pisanja Storžev zdravi v bolnišnici. Želimo mu čim hitrejšo okrevanje!

Naloga ZGS je tudi načrtno vzdrževanje živalskih in rastlinskih habitatov, predvsem pa skrb za biotsko pestrost. Poskrbimo pa tudi za hrano za zunanje ptice, ki jo razdelimo med posamezne lastnike gozdov in ljubitelje gozdnih in drugih ptic, še posebno pa med šolarje. Ob razdelitvi sončničnih in drugih semen pripravimo krajša razglabljanja o pticah v gozdu, predvsem pa, kako poskrbimo za njih. Zanimivo je tudi spoznavanje krilatih gozdnih prijateljev ob krmilnicah.

V koroškem gozdnogospodarskem območju so se v zadnjih petdesetih letih kalili in se še kalijo številni gozdarski strokovnjaki. Med prvimi je bil

svetovno priznani gozdarski strokovnjak dr. profesor Dušan Mlinšek, ki je vrsto let služboval v koroških gozdovih, doktoriral pa je v Švici. Drugi doktor med koroškimi gozdarji je Franc Pečnik. V gozdovih Smrekovca, Pece in Olševe je kar nekaj let izpolnjeval praktična znanja o gozdovih in gozdarstvu naš sodelavec Miran Čas. Poglobljal se je v življenje skrivnostne gozdne ptice; divjega petelina je dobro spoznaval širom po Sloveniji in kot gozdarski raziskovalec v Gozdarskem inštitutu v Ljubljani nadgradil svoje magistrsko delo. 15. decembra 2006 je v prostorih Biotehnične fakultete gozdarskega oddelka uspešno zagovarjal doktorsko disertacijo in postal doktor gozdarskih znanosti. Med mlajšo koroško gozdarsko generacijo je kar nekaj sodelavcev, ki so zaključili podiplomski študij (spec. Milan Tretjak, mag. Tone Strgar, mag. Boštjan Hribernik) ali pa so že pri koncu le-tega.

22. decembra nas je zadnjič v letu 2006 obiskal gozdarski inšpektor Drago Križan. Opravi je inšpektorski pregled vlaganj v gozdove v preteklem letu. Razšli smo se v duhu svetovanja in medsebojnega sodelovanja v novem letu.

Zaposleni v ZGS OE Slovenj Gradec smo uradno zaključili staro leto izobraževalno in kulturno. Del časa smo posvetili analizi dela v letu, ki smo ga zapuščali, in nevsiljenim priustopom k izboljšanju dela v prihodnje. Ob gledanju zelo zanimivega filma o rjavem medvedu smo se poglobili v življenjski prostor kosmatinca, ki ima stalna pota tudi v gozdnatih predelih Zgornje Mežiške doline. Ob uradnem zaključku srečanja, ki je potekal 21. decembra v Kotljah, nas je v novo leto s pesmijo pospremil naš gozdarski pevski zbor Stezice.

Obolela smreka po žolninem »rentgenskem« pregledu

Zdravko Krajnc, inž. gozd. (revirni gozdar na območju primestne vaške skupnosti Šmartno)

Gozdovi GE Pohorje

Za koroško pokrajino je značilen specifičen način poselitve v obliki celkov kot enkratne racionalne oblike poselitve, kjer se v enem kosu združujejo kmetijske površine, posest in gozd.

Celki so nastali predvidoma v 12. in 13. stoletju. Zemljiška gospoda si je prisvajala gorate neposeljene predele k svoji posesti. V pehanju za čim večji dohodek so na te neobljudene predele naseljevali ljudi, ki so krčili gozd in krčevine uporabljali za kmetijsko proizvodnjo. Velik pomen pri izbiri celka sta imela rodovitnost zemljišča in nahajališče pitne vode. Sredi posestva so si navadno postavili hišo in gospodarska poslopja, okoli so ležale njive in pašniki, robove posestva pa so zaraščali gozdovi. Ne glede na družbene spremembe so ostali celki do danes praviloma nespremenjeni. Celki s svojim izgledom predstavljajo tipično podobo koroške kulturne krajine, ki se je v toku stoletij izoblikovala s trdim delom preprostega in žilavega koroškega »pavra«.

Začetki načrtnega gospodarjenja z gozdovi na tem področju slovenjgraškega gozdnogospodarskega območja segajo tja v leto 1957, ko so bili ti gozdovi prvič v zgodovini urejeni. Takrat so pričeli z urejanjem enote in izdelali so gozdnogospodarski načrt. V enoti prevladujejo iglavci, le manjši odstotek v lesni zalogi predstavljajo listavci. Struktura lesne zaloge se v ničemer ne razlikuje od stanja v ostalih kmečkih gozdovih Mislinjske doline. Zaradi izredne degradiranosti posameznih sestojev je bil izločen posebni gospodarski razred »degradiranih« prebiralnih kmečkih gozdov, ki leže predvsem v spodnjem nižinskem delu enote. Za ilustracijo in kasnejšo primerjavo naj povem, da je bila (leta 1957) lesna zaloga na hektar v teh gozdovih zelo nizka (91–136 m³/ha). V ostalih ohranjenih (»očuvanih«) prebiralnih gozdovih je lesna zaloga v povprečju znašala 223

m³/ha. Degardacija gozdov je nastala zaradi močnega izkoriščanja in zaradi stelarjenja. Po takratnih podatkih je bilo ugotovljeno, da je bilo kar 69 % lesne mase pod 30 cm prsnega premera, 24 % od 30–40 cm prsnega premera in le 7 % je odpadlo na močnejše debelinske razrede. Takšna struktura je bila značilna skoraj za vse gozdove Mislinjske doline. Naj navedem še podatek, da je znašalo število drevja na hektar le 500–800 primerkov.

Proces razseljevanja traja že desetletja in je bil v tem času vse bolj pereč. Glavna gospodarska panoga, živinoreja, je močno nazadovala, pričel se je proces zaraščanja negozdnih površin. Mlajša delovna sila je iskala zaposlitev v dolini, katera je bila slabo razvita. Na kmetijah so ostajali večinoma starejši ljudje in v mnogih primerih se je pojavilo vprašanje, kdo bo naslednik. Na vsem področju ni bilo ustrezne cestne mreže, ki bi povezala podeželje z dolino. Na tem območju so takrat premogli le 4,5 km kamionskih cest in 64 km kmečkih kolovozov.

Nizka lesna zaloga, naravno zaraščanje pašniških površin in nenegovanost sestojev so pokazatelji, ki nazorno kažejo stanje v teh predelih slovenjgraškega Pohorja. Kljub dobremu odnosu do gozda so slabe gospodarske razmere gozdnega posestnika silile k čezmernim sečnjam. Gozdni posestniki so posvečali glavno skrb pomladku in tanke mu drevju, tako da je nastala nenormalna struktura lesne zaloge. Povedati je potrebno tudi, da se je večinoma sekalo drevje močnejših dimenzij in puščalo tanjše drevje, kar je še naprej vplivalo na neugodno strukturo lesne zaloge.

Posebej velja za ta čas omeniti stelarjenje. Ta oblika izkoriščanja gozdov je pripomogla k temeljiti degradaciji gozdnih tal v dolinskem predelu enote. Skrajni čas je bil, da se temu negospodarskemu početju napravi konec ter kmetovalcu

postreže z ustrežnejšim nastiljem in gnojem kot je talna gozdna stelja. Posestniki so iz gozda odpeljali prav vse sečne ostanke za steljo, »pacni« pa so predstavljali glavno kurivo v gospodinjstvu.

1968–1977

V tem obdobju so pričeli z intenzivno izgradnjo cestnega omrežja. Enota je imela na začetku decenija le 12,490 km gozdno kamionskih cest (Legen–Partizanka in Legen–Turičnik) ali gostoto 3,32 m/ha. Ob koncu decenija je bilo 90 % kmetij odprtih, do njih je bil ob ugodnih vremenskih razmerah možen tudi dostop s kamionom, medtem ko je bilo na začetku decenija ravno obratno. Poleg tega so v letih 1972–1973 pričeli z rekonstrukcijo in utrditvijo obstoječe ceste Legen–Partizanka–Pungart. Ob izteku tega desetletja je bilo na tem območju že 107 km cest.

1977–1986

V začetku je bil glavni vir izgradnje cest biološka amortizacija do (50 %), je pa konec decenija usahnil, ker je biološka amortizacija zadoščala komaj za biološka vlaganja. Biološko amortizacijo so nadomestili tehnična amortizacija ter razni krediti in samoprispevki kmetov.

Velika gozdnatost enote, neugodne orografske razmere, slabo cestno omrežje, majhna kmetijska posest itd. so pospeševale deagrarizacijo enote v srednjih in zgornjih nadmorskih višinah enote. Kljub intenzivni izgradnji prometnic v zadnjem desetletju so se čiste kmetije obdržale le na dnu Mislinjske doline, na Le-

genski terasi ter v osrednjem višinskem pasu, in sicer v obliki celkov. Močno urbanizacijo Mislinjske doline je povzročil pospešen razvoj industrializacije in deagrarizacije. Področje od Turiške vasi preko Šmartna vse do Pameč je postalo prava »dolga vas«, kjer je bilo prebivalstvo pretežno zaposleno kot polproletariat na svoji drobni kmečki posesti in v različnih dejavnostih v občinskem središču Slovenj Gradec.

1986–1995

V zadnjih desetih letih se je gospodarstvo v občini naglo razvilo. Krediti, ki jih je najemala država, so bili osnova raznim investicijam in v primerjavi z letom 1985 razmeroma visokih osebnih dohodkov. V teh letih je bilo zaznati tudi hiter razvoj kmetijstva. Po letu 1980 so se pričele gospodarske razmere naglo slabšati, standard je močno padel, razvoj se je upočasnjal.

V tem obdobju je izšel zakon o kmetijskih zemljiščih, ki ni dovoljeval gradnje na zemljiščih prve kategorije, ki so namenjena za proizvodnjo hrane. Posledica tega je bila preusmeritev gradnje individualnih hiš na slabša kmetijska zemljišča in na gozdne površine. Izredno visoka cena gradbenih parcel je povzročila, da se prebivalci, ki izvirajo iz podeželja, in tudi drugi odločajo za gradnjo na področjih, kjer ne poteka družbena gradnja. Odločajo se za gradnjo povsod tam, kjer le dobijo parcelo in potrebna soglasja, to pa povzroča stihijo, nenačrtost in nered. Proces razseljevanja se je tako le nekoliko zaustavil.

Glavni vzroki za zaustavi-

Število prebivalcev po naseljih in letih

Leto	Naselje	Brda	Golavabuka	Legen
1931		272	392	514
1948		272	344	600
1953		283	346	655
1991		292	186	862
2002		311	216	926

tev negativnih demografskih trendov na podeželju so torej prepoved gradnje na kmetijskih zemljiščih, nedosegljive cene komunalno opremljenih gradbenih parcel, gospodarska kriza, ki je zavrla tudi gradnjo družbenih stanovanj, in dosedanja demografski procesi, zaradi katerih so prebivalci zapuščali svoja bivališča.

1996–2005

Pod dolgotrajnim človekovim vplivom so gozdovi temeljito spremenili svojo podobo. Večstoletni negativni antropogeni vplivi, ki so dosegli vrhunec zadnji dve stoletji (rudarjenje, izdelava oglja in pepelike, velikopovršinsko fratarjenje s požiganjem odpadkov, ter sejanjem in sadnjo smreke, nemška šola gojenja z direktnim zatiranjem listavcev, prevelik stalež divjadi, ki prizadenejo naravno obnovo predvsem listavcev in jelke, pridobivanje stelje v zasebnem sektorju), so naravno sestavo spremenili v monotone pretežno enodobne sestoje s prevladujočo drevesno vrsto smreko. Posledica močnega zasmrečenja so zelo visoki gozdni fondi in prirastki.

Kot zanimivost naj omenim, da skozi gozdove, ki ležijo na območju primestne vaške skupnosti Šmartno, vodi tudi Evropska pešpot od Baltika do Jadranskega morja.

Razvoj gozdov glede na sestavo drevesnih vrst

Iz podatkov razberemo, da se razmerje drevesnih vrst skozi desetletja zelo počasi spreminja. Delež smreke se počasi zmanjšuje, realno pa je pričakovati, da bo ostal nad 70 %. Konstantno se zmanjšuje delež jelke, povečuje pa se delež bukve in plemenitih listavcev ter macesna in bora.

Delež drevesnih vrst po letih

Leto	Drevesne vrste (%)						
	smreka	jelka	bor	macesen	bukev	trdi listavci	mehki listavci
1956/57	72	2,7	1,7	0,3	10,6	9,8	2,9
1966/68	80	2,8	1,9	0,8	10,7	3,0	0,9
1977	80,7	2,4	1,8	0,9	10,2	3,0	1,2
1986	80,8	1,8	2,9		10,9	2,9	0,6
1996	81	1,5	3,0		10,9	3,0	0,6
2006	79,5	1	4	0,5	11	3,5	0,5

Gozdovi GE Plešivec

Gozdovi Dobrave in Šmartna

Svojevrsne talne prilike vladajo na diluvialni terasi Dobrava. Plato terase ima sveža tla, južna ter severna pobočja terase so sveža do mokra, kotanje ter izteki v aluvialni nanos so mokri ali močvirnati. Tla so globoka ilovnata, močno zbita, slabo propustna in močno kisle reakcije.

Diluvialni nanosi imajo slabo rodovitna, močno podzolirana tla, ki so še posebej sterilna na platu terase. Rodovitnejša so severna in južna pobočja, ki pa so nagnjena k zamočvirjanju. Ponekod v majhnih površinah je obseg zamočvirjanja zelo visok in lokalno dosega stopnjo, ko je ta površina poraščena samo še s travo in mahovi, le mestoma se pojavlja jelša. To prihaja do izraza v jamah zapuščenih lokalnih opekarn, kjer so pridobivali glino.

V katastrski občini Šmartno in Dobrava imamo večje površine gozdov, ki so zaradi prekomernega izkoriščanja in intenzivnega stelarjenja (košnje stelje) tako degradirani, da bodo potrebni intenzivni meliorativni ukrepi, da se proces propadanja tal zaustavi in da se produktivna sposobnost teh sestojev izboljša.

Nekaj stavkov namenimo tudi analizi posestnih in kulturnih razmer v enoti. Ločiti moramo razvoj nižinskega in višinskega kmeta. Nižinski kmet se je povsod neposredno okoristil s pridobitvami dvajsetega stoletja. Z dograditvijo železniške proge Dravograd–Celje leta 1905, s požitvijo cestnega prometa med prvo svetovno vojno in po njej, z razvojem industrije v dolini (med drugim tudi male lesne obrti in trgovine), se je ekonomski in kulturni

položaj nižinskega kmeta znatno izboljšal, razvijal se je pod mnogo boljšimi pogoji. Fluktacija delovne sile s hribov v industrijo je višinskemu kmetu vzela moči, ki jih brez strojev in preusmeritve kmetijske proizvodnje ni mogel in še danes ne more pogrešati. Nižinski kmet se je novemu gospodarskemu položaju lažje prilagodil, končno pa se je poskušal približati stopnji razvoja industrije, kar je samo pospešilo njegov razvoj. Pomanjkanje delovne sile je višinskega gozdnega posestnika prisililo, da je postopoma opustil velike površine, na katerih je doslej kmetoval, in jih prepustil naravnemu zaraščanju. Ostale poljedelske površine je še naprej obdeloval po ustaljenem načinu in pridobival osnovne življenjske dobrine za svoje potrebe. Na tržišče je bil prvotno vezan le zaradi nakupa soli, pozneje pa še manjših količin sladkorja, usnja za cikle in drobnega orodja.

Kulturni napredek prebivalstva je oviralo dejstvo, da v višjih predelih ni bilo šol. V dolini so šolo obiskovali le redki in zaradi konzervativnega gledanja staršev na potrebe po izobraževanju še ti ne ravno pogosto. Tako so višinski gozdni posestniki zaostali tudi na kulturni ravni. Zaostalost v gospodarstvu in kulturi pa se je odražala zlasti v nazadnjaškem kmetijstvu, kar je bistveno vplivalo na neracionalno gospodarjenje z gozdovi, to pa je vodilo k temu, da je les postal osnovna materialna baza teh posestnikov. Tako gospodarjenje je imele za posledico propadanje.

Gozd je koncem devetnajstega stoletja in v začetku dvajsetega postal nov vir dohodkov. Posestniki svojega bogastva niso znali ceniti in so postali objekt izkoriščanja prekupčevalcev lesa in trgovcev. Prodaja lesa

na panju do pete in šeste cole je postala stalna oblika gospodarjenja z gozdovi in trgovanja z lesom. Na takšen način so postali gozdovi izsekani in praktično uničeni, izkupiček od tega pa je šel v žep lesnih trgovcev.

Gospodarjenje z gozdovi je bilo na teh predelih v preteklosti odraz značilnega kmečkega – individualnega gledanja na gozd. Velika večina gozdnih posestnikov je gospodarila bolj ali manj po svojih lastnih načelih in izkušnjah. Prav zaradi tega so imeli gozdovi do nedavnega čisto svojevrsno obliko in jih skoraj praviloma nismo mogli uvrstiti ne v prebiralno in ne v enodobno strukturo. Velik vpliv na takšno stanje gozdov je v preteklosti pripisati lesnim trgovcem, izplačevanju dediščine in drobljenju kmetij. Strukturo in obliko sestojev je oblikovala tradicija velikih periodičnih sečenj za dediščino in način prodaje lesa na panju.

Po oporokah so imeli dediči ponavadi pravico posekati v delih parcel vso drevje do pete ali šeste cole. Tem oporokam je redno sledila prodaja lesa na panju raznim lesnim trgovcem, ki so svojo pravico temeljito izkoristili. Po tovrstnih sečnjah so v sestojih ostala le posamezna drevesa (kapniki), ki so predstavljala osnovo bodočega sestoja, pa tudi ta so bila pri ročnem spravilu največkrat močno poškodovana. Tudi redne sečnje so potekale na način prodaje lesa na panju. Pri tem je imel lesni trgovec polno pravico izbirati najlepše drevje. Ščasoma so gozdni posestniki uvideli škodljivost takšnega ravnanja in spoznali, da prodaja lesa na panju ni najprimernejši način izkoriščanja njihovih gozdov. Samo dobri gospodarji so se lahko uprli tej obliki prodaje lesa in prešli na redno prebiranje v lastni režiji. Škoda, ki je posledično nastala pri takšnem ravnanju z gozdovi, je bila ogromna in neprecenljiva. Takšni sestoji bodo potrebovali desetletja, da se bodo sklenili in spet pričeli zadovoljivo priraščati.

Za obdobje pred osvoboditvijo so bili značilni močni periodični posegi v lesno zalogo sestojev. Takšne sečnje so se vrstile predvsem zaradi kritja nujnih

potreb posameznih posestnikov, za popravila gospodarskih in stanovanjskih poslopij, izplačilo dediščine in drugo. Po tem obdobju velikih sečenj so pričeli po letu 1945 višino sečenj zniževati in so se počasi približevali dejanski zmogljivosti sestojev. Pozneje po letu 1948, ko so potrebe skupnosti narasle, so se zaradi zadovoljitve planskih obveznosti sečnje močno povečale. To stanje se ni bistveno izboljšalo vse do leta 1956, ko so bili gozdovi enote prvič urejeni. Za ta čas je bila značilna miselnost, da je treba pri izbiri drevja glavno skrb posvetiti osvoboditvi podmladka, in tako so v mnogih primerih odstranili tista drevesa, ki so bila nosilci kvantitativnega in kvalitativnega razvoja sestoja. Mnogokrat so odbirali takšne sortimente, za katere so iztržili več, kot bi to bilo običajno. Tudi za obnovo in popravilo gospodarskih poslopij so posestniki potrebovali le določene sortimente, za katere so praviloma odbirali najlepše drevje. Na področju enote je bila precejšnja potreba po drveh. Drva so sekali na majhnih skoncentriranih površinah, kjer so običajno odbirali najlepše drevje listavcev. Še posebej neprizanesljivi so bili do bukke, katero

Število prebivalcev po naseljih in letih

Naselje Leto	Šmartno pri Slovenj Gradcu	Dobrava
1931	712	356
1948	808	390
1953	898	392
1991	1390	613
2002	1257	679

Pogled iz Golavabuke na Slovenj Gradec

so do nedavnega smatrali kot velikega sovražnika smreke. To je eden glavnih vzrokov, da je delež listavcev v enoti precej nizek.

Gozdna posestva na območju bivše krajevne skupnosti, ki jih je leta 1941 zaplenil nemški okupator

(Vir: Koroški pokrajinski muzej, nemško gradivo, fascikel 22, Zaplenjena posestva Mislinjske doline)

Veleposestvo Kac, po domače Luter, s sedežem v Šmartnu, last Marije Kac, rojene Rogina, je leta 1941, ko ga je nacistična oblast zaplenila, obsegalo vsega skupaj 563 ha, 20 a in 34 m² zemljišč, največ na območju Šmartna in Legna ter Gradišča, nekaj tudi v Vodrižu, Mislinji, Šmiklavžu, Pamečah, Velunji in Selovcu. Za nas so zanimive parcele omenjenega veleposestva na območju Šmartna, Legna in Gradišča. Teh je bilo 270. 92,23 ha od skupno 418,7455 ha gozdnih posesti. Po podatkih je bila starost gozda skupno na vseh parcelah 10 do 100 let, delno je prevladoval iglasti gozd, nekaj pa je bilo tudi mešanih gozdov; stanje je bilo ocenjeno kot srednje.

Župnijsko posestvo sv. Martina v Šmartnem je obsegalo 69,6375 ha. Od tega je bilo 30,2076 ha gozda. Starost gozda je bila 50 let, prevladoval je mešan gozd, stanje pa je bilo ocenjeno kot dobro.

Grad Hartenstein, Dobrava, lastnica Gusti Jirku, Judinja, neznanega bivališča (pripom-

ba: takrat je bila že na Švedskem, kjer se je stalno naselila in se pozneje ponovno poročila, ter dobila priimek Stritsberg). Posestvo je na dan 1. 1. 1942 obsegalo 126 ha, 62 a, 13 m². Od tega je bilo gozda 60 ha, 49 a, 41 m², vse na območju Dobrave (povsem zaokrožena posest). Za gozd je pripisana pripomba, da je star približno 35 let, da prevladujejo iglavci in da je bil v preteklosti močno izsekan, zato je potreben nujne zaščite. Stanje posesti kot celote s stavbami vred je bilo ocenjeno kot zelo slabo.

Posestvo Sibila, lastnik Ivan Sibila, Šmartno, je obsegalo 45 ha, 44 a in 35 m², od tega je bilo skupno gozda 36 ha, 15 a in 49 m²; v Dobravi 17,2639 ha, na Legnu 2,0295 ha in 2,8051 ha v Šmartnem. Ostalo je bilo v Podgorju. Posestvo je bilo v slabem stanju. K njemu je spadala žaga, ki je bila tudi v slabem stanju in že dolgo ni bila uporabljena. Posestvo je imelo še lastno elektrarno. Povprečna starost gozda je bila 15 let, prevladovali so iglavci, splošno stanje gozda je bilo ocenjeno kot srednje.

Posestvo Zakeršnik, Golavabuka, lastnika Anton in Antonija Požarnik, je obsegalo 30,0462 ha na okoli 1000 m nadmorske višine. Nemški okupator ga je 10. 6. 1943 zaplenil, nato 22. 8. 1943 vrnil. Mešanega gozda je bilo 11,8958 ha, starost 10 do 15 let, bil pa je v slabem stanju.

Posestvo Turičnik, Golavabuka, lastnik Jurij Požarnik, na okrog 1000 m nadmorske višine, zaplenjeno 10. 6. 1943, vrnjeno 22. 8. 1943. Obsegalo je skupno 115,1640 ha, od tega je bilo 91,6954 ha gozda. Starost gozda je bila ocenjena na 30 do 50 let, stanje je bilo opisano kot srednje.

Posestvo Pridiger, Golavabuka, lastnika Ivan in Marija Tretjak. Obsegalo je 33,2823 ha, na okrog 900 m nadmorske višine, gozda je bilo 12,5410 ha. Starost gozda je bila ocenjena na 25 do 30 let, prevladoval je iglasti gozd, stanje pa je ocenjeno kot srednje.

Posestva, ki jih je zaplenila povojna oblast

(Vir: Okrajno sodišče Slovenj Gradec, zaplembe spisi, kopije v Koroškem pokrajinskem muzeju)

Sem spadata dve posestvi, ki sta omenjeni že prej, in sicer posestvo **Zakeršnik** v Golavabuki (lastnika Anton in Antonija Požarnik), ki je obsegalo 30,0462 ha na okoli 1000 m nadmorske višine, ter **posestvo Sibila**, katerega lastnik je bil Ivan Sibila v Šmartnem in je obsegalo je 45 ha, 44 a in 35 m².

To je vse, kar je bilo mogoče dobiti iz muzejskega arhiva. Za omenjeni dve posestvi s pripadajočim gozdom so podatki o zaplembi po vojni, za drugi dve posestvi ni podatkov, treba pa je pripomniti, da na primer Lutrovo posestvo in najbrž še katera druga niso padla pod zaplembo, ampak pod agrarno reformo. Zaplenili so namreč tista posestva, katerih lastniki so med vojno sodelovali z okupatorjem ali pa so se pregrešili proti povojni oblasti, veleposestva pa so razdelili z agrarno reformo, tudi Lutrovo, katerega lastnica je bila z družinskimi člani vred že leta 1941 z okupatorjevim ukazom izgnana, torej ni sodelovala z njim, imela pa je posestvo, ki je presegalo normative, ki jih je določil Zakon o agrarni reformi in kolonizaciji iz avgusta 1945. leta. Podatke o tem, kot tudi o posestvih razmerah nasploh, tudi o problematiki gozdov, pa bi bilo potrebno iskati v arhivih, torej v pokrajinskem arhivu v Mariboru, ali celo v arhivu v Ljubljani.

Viri:

Gozdnogospodarski načrti enote Pohorje (1956–2006)
Gozdnogospodarski načrti enote Plešivec (1957–2007)
Ivan Gams (*Pohorsko Podravje*)
Program razvoja gozdov Slovenije Janez Koprivnik (*Pohorje*)
Mislinjska dolina
Gozdovi Slovenije
Oskar Hudales (*Postelja gospoda Fibriha*)
Zaključne misli (Gorazd Mlinšek, OE ZGS Slovenj Gradec)
Prihodnost gospodarjenja z zasebnimi gozdovi v Sloveniji (Ljubljana 2005, strokovna in znanstvena dela št. 123)

Koroška kmetijsko-gozdarska zadruga ocenila rezultate poslovanja za leto 2006

Mirko Tovšak, oec.

Tik pred iztekom starega leta so se zbrali člani organov upravljanja Koroške kmetijsko-gozdarske zadruge skupaj z vodstveno ekipo v Vuhredu, da bi ocenili poslovanje ob iztekajočem se letu 2006. Oceno poslovnih rezultatov je podala direktorica zadruge Danica Ramšak, njeno poročilo pa sta dopolnila še vodja odkupa Ani Gerold in vodja trgovske dejavnosti Viktor Kovač. Enotna ocena vseh poročevalcev je bila, da je zadruga v celoti izpolnila pričakovanja, ki si jih je zadala z letnim planom, leto 2006 pa bo zapisano v zgodovino koroškega združništva kot leto zaključevanja večjih investicijskih naložb.

Danica Ramšak, direktorica Koroške kmetijsko-gozdarske zadruge

Po pričakovanjih bo finančni izid poslovanja za lansko leto pozitiven. Ker dokončnih podatkov o doseženih rezultatih poslovanja še ni bilo na voljo, je bila posredovana le ocena. Tako združniki pričakujejo, da bodo poslovno leto zaključili s 50 milijoni dobička. Vseh poslovnih prihodkov naj bi bilo za 6,7 milijarde tolarjev, torej za 3 % več kot v letu 2005 in 2 % več kot je bil zastavljen plan. Večji del prihodkov predstavljajo prihodki iz trgovske dejavnosti, teh naj bi bilo za

3,4 milijarde tolarjev, 3,1 milijarde prihodkov bodo dosegli iz odkupa, razliko do skupaj doseženega bruto prometa pa predstavljajo drugi prihodki iz najemnin, obresti itd.

Kot uspeh šteje dejstvo, da so kljub nižani marži za odkup mleka zaradi poenotenih kriterijev plačevanja odkupljene mleka in povišani stopnji amortizacije za gradbene objekte dosegli skoraj enak neto dobiček kot leto poprej. To pomeni, da so ob minimalnem povečanju skupnega prihodka poslovali bolj racionalno in zniževali stroške na vseh področjih poslovanja. Po grobih ocenah naj bi v lanskem letu odkupili približno enake količine mleka kot leto poprej,

torej cca 30 milijonov litrov, medtem ko se je odkup goveda, telet in jagnjet povečal za 25 %. Vzrok za to je povečan odkup mladega pitanega goveda koncem leta zaradi sprememb pri obračunu subvencij. Zaradi izpada odkupa lesa v prvih treh mesecih (zasnežene gozdne poti) bo odkup lesa na višini preteklega leta.

Leto 2006 je bilo za zadrugo v znamenju intenzivne investicijske dejavnosti. Zaključili so namreč dve pomembni in-

vesticijski naložbi v trgovske objekte. Tako je bila koncem meseca aprila zaključena gradnja trgovskega centra v Mis-

linji, le v breme poslovanja in niso prinašali nikakršnih prihodkov, povzročali pa so stroške vzdrževanja in amortizacije.

Nova zadržna trgovina v Mislinji med gradnjo

linji, v mesecu juniju pa je bil predan v uporabo nov trgovski objekt Na fari v Prevaljah. Vlaganja v ta dva objekta so znašala 289 milijonov tolarjev in so bila v celoti pokrita iz lastnih finančnih virov. Poleg teh dveh najpomembnejših investicij pa je bilo za potrebe področnih zadrug in trgovin nabavljene še za 21 milijonov najrazličnejše opreme. Skupna vrednost investicijskih vlaganj je torej presegla 300 milijonov tolarjev brez kakršnega koli zadolževanja. Res je, da se je predvsem za investicijo v Mislinji največji del sredstev privarčeval že v prejšnjih letih, deloma tudi s sredstvi, ki jih je zadruga pridobila s prodajo nekaterih objektov, ki so bili

V letu 2007 bodo v Vuzenici pričeli s celovito obnovo trgovine na sedežu področne zadruge, za kar so že pred leti odkupili skladišče blagovnih rezerv, v naslednjih letih pa bi radi zgradili še večji trgovski center na prostoru Sušilnice v Starem trgu, za kar se že pripravlja nov, spremenjen zazi-dalni načrt.

Na koncu so člani organov upravljanja spregovorili še o svojih pogledih na poslovanje zadruge ter dali nekatere predloge za izboljšanje poslovanja. Pohvalili so prizadevanja vodstvene ekipe in izrazili pričakovanja, da bo zadruga še naprej v prihodnjih obdobjih uspešno poslovala.

Otvoritev zadržne trgovine v Mislinji

Fitoftorna sušica vejic (*Phytophthora ramorum*)

Tatjana Krejan Košan, univ. dipl. agr.

Fitoftorna sušica vejic je nova nevarna glivična bolezen, ki povzroča sušenje dreves in drugih okrasnih ter v naravi rastočih lesnatih rastlin v Evropi in Severni Ameriki.

Od leta 1993 so na slečih v Nemčiji in na Nizozemskem opazili novo bolezen, ki je povzročala odmiranje vejic, sprva v drevesnicah, pozneje pa so jo ugotovili tudi v parkih in, kar je še posebej zaskrbljujoče, tudi na posameznih primerkih pomembnih drevesnih vrst, kot so hrast, bukev in pravi kostanj v naravnih ekosistemih. Približno v istem času se je v ZDA pojavilo propadanje ameriških vrst hrastov in posušilo se je na desetisoče dreves. V obeh primerih je bil ugotovljen isti povzročitelj – nova vrsta glivi podobnih organizmov, ki so jo poimenovali *Phytophthora ramorum*. Gliva zaenkrat slovenskega imena še nima.

V Sloveniji je bila bolezen odkrita v letu 2003 v okviru sistematične raziskave. Okužene rastline so bile odkrite v vrtnih centrih, v posameznih primerih v drevesnicah, a vedno le na vrstah iz rodov rododendron, brogovita in kalmia. V Evropi se fitoftorna sušica

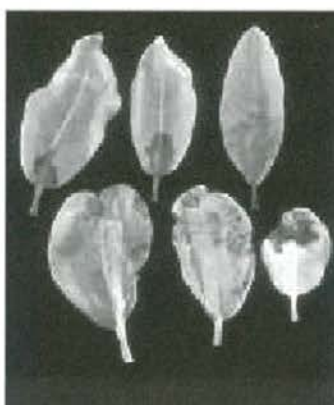
širi predvsem preko trgovine z okrasnimi rastlinami. Slovensko ime fitoftorna sušica vejic se nanaša na najbolj značilna bolezenska znamenja na rododendronu, sicer pa so bolezenska znamenja na številnih vrstah gostiteljskih rastlin zelo raznolika.

Gostiteljske rastline fitoftorne sušice obsegajo že preko 60 rastlinskih vrst iz različnih botaničnih družin, pridružujejo pa se jim še nove. Večinoma gre za lesnate rastline listavcev, nekaj je tudi iglavcev. Poleg prej omenjenih so na tem seznamu še javor, severnoameriška leska, bršljan, kosteničevje, sekvoja, španski bezeg, tisa, brusnica, veliki jesen, magnolija, duglazija, navadni lovor ...

Gliva se ob ugodnih vremenskih razmerah (zunanja temperatura med 15 in 25°C) širi s kapljicami vode ali z zalivanjem. Vstopna mesta za okužbo so poškodbe tkiv rastline in naravne odprtine (listne reže). Širjenje bolezni je možno tudi z vodo, v kateri so zoospore, preko okuženih tal ali substratov za sajenje, ob stiku z okuženimi rastlinami, z orodjem in obutvijo. Posebno nevarna je prodaja latentno okuženih rastlin, pri katerih se še niso pokazala znamenja bolezni. S takimi rastlinami se bolezen širi na velike razdalje.

Bolezenska znamenja, ki jih povzroča gliva, delimo v tri skupine:

1. okužbe dreves se kažejo večinoma na spodnjih delih debel (temne lise na lubju), iz katerih se izceja sok;
2. odmiranje poganjkov, do katerega pride bodisi preko okuženih listov ali neposredno zaradi okužbe poganjkov;
3. ožigi listov kot posledica okužbe (lise in pege rjavih odtentkov).

Bolezenska znamenja fitoftorne sušice vejic na poganjkih in listih

Z odločbo Komisije Evropske skupnosti so za preprečevanje vnosa in širjenja glive *Phytophthora ramorum* predpisani določeni ukrepi. V Sloveniji ravnanje glede navedene glive ureja Pravilnik o fitosanitarnih ukrepih za preprečevanje vnosa in širjenja *Phytophthora ramorum* (Ur. l. RS, 120/20-04). Rastline iz rodov rododendron, brogovita in kalmia mora v prometu spremljati rastlinski potni list.

Med ukrepe za preprečitev razvoja in razširjanja bolezni spada tudi to, da rastline ne namakamo z oroševanjem, da se s tem izognemo dolgotrajni omočenosti listov. Preprečevati je potrebno zastajanje vode v tleh ali loncih in prekomerno gnojenje z dušikom. Uporaba fungicidov za to bolezen ni dovoljena, saj se s tem prikrijejo le znamenja, bolezen pa se ne izkorenini.

V primeru, da opazite sumljiva bolezenska znamenja na rastlinah, ki so gostiteljice fitoftorne sušice, jih ne predstavljati, o najdbi pa obvestite pristojnega fitosanitarnega inšpektorja ali strokovnjaka za varstvo rastlin. Za potrditev okužbe je potrebno odvzeti vzorec, uradna testiranja opravlja KIS Ljubljana, fitosanitarna inšpekcija pa v primeru potrditve okužbe odredi potrebne kurativne ukrepe.

Novosti iz Upravne enote Slovenj Gradec

Uveljavitev pravilnika o registru kmetijskih gospodarstev

Katjuša Konečnik Kotnik, univ. dipl. ing. kmet., Upravna enota Slovenj Gradec

4. 12. 2006 je stopil v veljavo Pravilnik o registru kmetijskih gospodarstev, objavljen v Uradnem listu RS, štev. 121/2006 z dne 24. 11. 2006, ki prinaša bistveno novost na področju dela upravnih enot. V januarju 2007 bodo namreč prav upravnih enot od Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano prevzele pristojnost vodenja registra kmetijskih

gospodarstev (v nadaljevanju RKMKG). Tako so z novim letom vsi postopki v zvezi z vodenjem RKMKG vodijo na domačih upravnih enotah.

Ti postopki so:

- vpis kmetijskega gospodarstva (v nadaljevanju KMG) v RKMKG,
- sprememba nosilca KMG,
- vnos člana KMG,

- izbris KMG iz RKMKG.

Poleg tega bodo upravne enote še naprej vodile vse postopke v zvezi z urejanjem grafičnih enot rabe kmetijskih zemljišč (GERK-ov), in sicer:

- prenosi GERK-ov med kmetijskimi gospodarstvi,
- spremembe podatkov o GERK-ih (popravki površin, sprememba vrste

- rabe in drugih podatkov),
- izbris novih GERK-ov,
- izbris oz. sprostitev obstoječih GERK-ov.

Novost, ki jo v zvezi s tem prinaša Pravilnik o registru KMG je, da mora uporabnik kmetijskega zemljišča, v kolikor ni lastnik ali zakupnik tega zemljišča in je torej pravica razpolaganja razvidna iz uradnih evidenc (zemljiške

knjige), podati izjavo o pravici uporabe zemljišča, ki ga želi imeti uvrščenega v seznam GERK-ov v okviru svojega kmetijskega gospodarstva, ter da ima za to pridobljeno soglasje vseh lastnikov in solastnikov. Vizivajepotrebno navesti številke katastrskih parcel in katastrsko občino za obravnavana zemljišča, ter njihovo povezavo s številkami GERK-ov.

Prav tako bodo z januarjem 2007 krajevno pristojne upravne enote od ministrstva prevzele pristojnost vodenja registra trajnih nasadov (intenzivnih in ekstenzivnih sadovnjakov ter hmeljišč) ter za naše področje nekoliko manj aktualnih podatkov o skupnih pašnikih in planinah, oljčnikih in posameznih oljkah ter vinogradih. V prihodnosti se bo na upravnih enotah vodil tudi register rejnih živali na KGM.

Izpostaviti je morda potrebno le še to, da so morali imeti nosilci KMG za izplačilo plačilnih pravic za leto 2007 urejene GERK-e najkasneje do 31. 12. 2006. Možno je sicer GERK-e urediti tudi še v času od 1. 1. 2007 do 14. 5. 2007 (to je dan pred rokom za vnos zbirne vloge, s katero nosilci podajo zahtevek za dodelitev plačilnih pravic in hkrati tudi zahtevek za izplačilo plačilnih pravic za leto 2007), vendar pa v tem primeru ne bodo upravičeni do izplačila subvencij za leto 2007. Pravilnik o registru KMG namreč določa, da bodo do izplačil v letu 2007 upravičeni le tisti GERK-i, ki jih bo imel nosilec prijavljene na svojem KMG vsaj 10 mesecev, začevši od 31. 12. 2006.

Poleg podatkov o GERK-ih se bodo pri dodelitvi plačilnih pravic upoštevali še podatki

iz evidence dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč, zajete na digitalnih ortofoto posnetkih, posnetih med junijem in septembrom 2006. V praksi to pomeni, da bodo do plačilnih pravic za njive upravičene le tiste površine, ki so bile njive tudi poleti 2006, ne pa tudi površine, ki so bile oziroma bodo preorane v jeseni 2006 ali kasneje in so bile prej trajni travniki. Takšna površina bo lahko dobila le plačilno pravico za travnik. Razumljivo je, da do plačilnih pravic ne bodo upravičene površine, ki se zaraščajo, gozdovi in površine, porasle z grmovjem, zemljišča z rabo drevesa ter pozidana zemljišča, zato je dolžnost nosilcev KMG, da GERK-e uskladijo z dejanskim stanjem v naravi in obvezno opozorijo na izločitev zaraščenih površin, gozda, stavbišč, cest.

Kontrolo podatkov o GERK-ih

v primerjavi z dejansko rabo zemljišč izvaja ministrstvo, v primeru ugotovljenih odstopanj pa se v sodelovanju z inšpektoratom izvaja tudi kontrola GERK-ov na terenu. Za morebitna neskladja je odgovoren nosilec KMG, ki je podatke dolžan posredovati in zagotavljati njihovo resničnost. Vse spremembe podatkov o zemljiščih v uporabi so nosilci KMG dolžni sporočiti registru KMG v roku 30 dni od nastanka spremembe.

GERK-i, ki odstopajo od dejanske rabe, kot je razvidna iz digitalnih ortofoto posnetkov, bodo podvrženi poostreni kontroli upravičenosti do subvencij. Za kršitelje so predvidene sankcije znižanja plačila subvencij ali popolne izključitve v skladu z uredbo o izvedbi ukrepov kmetijske politike.

Vzpon na najvišji vrh Evrope Elbrus

Stanko Hovnik

V Knjižnici Ksaverja Meška Slovenj Gradec je bilo 5. oktobra 2006 predavanje o vzponu na najvišji vrh Evrope. Borbo z goro in s samim seboj je predstavil Andrej Zorman, ki se je konec aprila 2006 z Damjanom Sekutijem podal na kratko odpravo na najvišji vrh Evrope, na

5642 metrov visoki Elbrus v Kavkazu.

Po pripravi doma z urejanjem dokumentov, zbiranjem informacij in iskanjem najugodnejših lokalnih ponudnikov pod goro, sta iz Münchna poletela v Minerany Vody, od tam pa z avtom nadaljevala pod El-

brus. Prve dneve sta izrabila za aklimatizacijo, samo zadnji, tretji dan, v slabem vremenu. Naslednja dva dni se je vreme tako poslabšalo, da sta ostala v bazi na 3800 metrih. Šele zadnji dan pred odhodom domov se je gora toliko odprla, da je bil možen dostop na vrh. Štartala sta zgodaj zjutraj in po sedmih

urah hoje prispela tik pod vrh, kjer so se prave težave šele začele; na vršnem grebenu je pihal čelni veter s hitrostjo približno 100 km/h, temperatura zraka pa je bila -30 oC. Boj je bil grozen. Bolj sta se priplazila kot prišla na vrh, razmere pa so bile take, da na žalost fotografiranje z zastavo Styria Vzmeti, kar je bila njuna velika želja, ni bilo možno.

Andrej pripoveduje: »Tako sva takoj po pristopu na vrh (na njem nisva stala, pač pa zaradi orkanskega vetra le klečala), morala sestopiti. Še isti dan sva se z ozeblinami prve in druge stopnje na obrazu vrnila v dolino. Ves podvig ta dan je trajal celih petnajst ur, brez hrane, ki na takih višinah niti ne tekne, in z dobrim litrom pijače na osebo (vse, kar ni bilo v termovki, je zmrazilo). Za dosego cilja (priti živa in zdrava domov, vmes stati še na vrhu Elbrusa) sva se gnala do zadnje moči, morda tudi čez. A ravno zato je zadovoljstvo ob doseženem cilju tako veliko.«

Andrej Zorman je predstavil vzpon na najvišji vrh Evrope.

Aktivnosti MO Slovenj Gradec na podeželju v letu 2006

Pregled aktivnosti pripravil: Marijan Klemenc, višji svetovalec II

Iztekel se je leto 2006, ki je pustilo precej sledov našega dela. Vidni so na mnogih področjih našega življenja, tudi na področju kmetijstva in gozdarstva. Ves čas trajanja preteklega mandata smo se trudili izboljšati položaj teh dveh dejavnosti, ki sta po našem mnenju strateškega in ključnega pomena za razvoj in ohranjanje podeželja ter hkrati tudi pomemben gospodarski dejavnik naše skupne prihodnosti. V preteklosti smo namenjali njunemu razvoju in krepitvi kar precej sredstev, čeprav je precejšen delež sofinanciranja prišel direktno iz državnega proračuna, v prihodnosti pa jima bomo morali nameniti še več sredstev, energije in pozornosti,

saj je položaj predvsem v luči evropske zakonodaje na področju kmetijstva, živinoreje in gozdarstva precej negotov. Zavedati se moramo, da gre za dolgoročne in daljnosežne rešitve, ki ne morejo biti uresničene čez noč, zagotovo pa so tako pomembne, da jih ne moremo prezreti. Želel bi si, da se razmere za pridelovalce kmetijskih pridelkov in živinorejce ne bi slabšale, nasprotno, želel bi si, da bi na državnem in evropskem nivoju uspeli doseči takšno zakonodajo in predpise, ki bi omogočali skladen razvoj tovrstnih dejavnosti ter kmetom omogočali varno prihodnost. Precejšnjo rešitev vidim v širitvi dejavnosti na druga področja, na iskanje dodat-

nih virov prihodkov skozi turizem, v biološki pridelavi in v tehnološko zahtevnejših, a modernejših načinih obdelave, pridelave in predelave čim bolj neoporečnih, naravnih in zdravih pridelkov, ki tudi na trgu dosegajo višjo ceno in je povpraševanje po njih čedalje večje. Z naravnimi danostmi, ki jih imamo, si lahko omislimo še marsikatero dodatno ponudbo. Skupaj z vami, neposrednimi izvajalci in nosilci projektov ter mestno občino kot lokalno skupnostjo, ki se bo trudila zagotavljati ustrezno infrastrukturo tudi v prihodnje, pa mislim, da nam bo mnogo začrtanih projektov tudi uspelo realizirati. Naj Vam ob vstopu v leto 2007 zaželim veliko

zdravja in osebne sreče ter zadovoljstva, čim manj naravnih neprilik in čim boljše vremenske razmere.

S spoštovanjem,
Matjaž Zanoškar, župan

V prispevku vas želimo na začetku novega leta seznaniti z aktivnostmi, ki so se odvijale na področju kmetijstva in gozdarstva ter podeželja v letu 2006, in s tem, kam so bile vključene strokovne službe občinske uprave Mestne občine Slovenj Gradec.

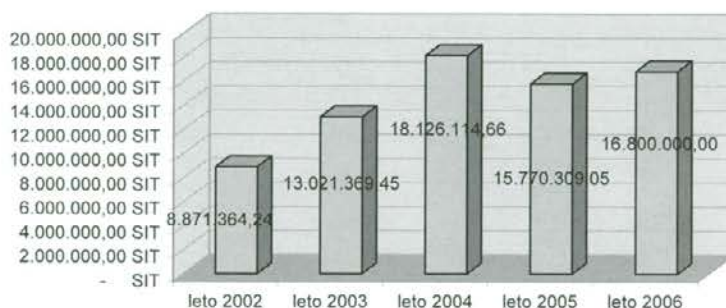
Mestna občina je v letu 2006 na področju pospeševanja in razvoja kmetijstva, gozdarstva in podeželja sofinancirala naslednje projekte (nekateri pomembnejši):

- Sofinanciranje preventivnih pregledov mastitisa (somatske celice)
- Sofinanciranje reprodukcije govedi
- Sofinanciranje apnene moke – javni razpis
- Sofinanciranje agromelioracij – javni razpis
- Projekt označevanja kmetij (postavitve kačipotov – del)
- Podpora društvom, strokovnim prireditvam in strokovni publicistiki v kmetijstvu
- Stroški strokovnih opravil (analize zemlje)
- Sofinanciranje Razvojnega programa podeželja za obdobje 2007–2013

- Izobraževalni programi s področja kmetijstva (tečaji, seminarji ...)
- Izobraževalni programi s področja gozdarstva
- Sofinanciranje prevozov mleka s hribovskih kmetij

Iz naslednjega grafa (Graf 1) je razvidna primerjava realiziranih odhodkov (2002, 2003, 2004, 2005 in 2006 – za to leto bo natančen znesek znan po zaključnem računu), namenjenih kmetijstvu in gozdarstvu ter razvoju podeželja iz proračuna Mestne občine Slovenj Gradec.

Graf 1 (sofinanciranje kmetijstva, gozdarstva in podeželja – po letih, proračun MOSG)

V Mestni občini Slovenj Gradec smo v proračunu 2006 (skupaj

s prenosom) namenili za področje kmetijstva, gozdarstva in razvoj podeželja skupno 19.822.997,32 tolarjev. Nerealizacijo porabe vseh sredstev gre poleg ostanka sredstev na razpisih pripisati tudi temu, da so projekti sicer končani, vendar bo plačilo le-teh zapadlo v leto 2007.

1. Financiranje preventivnih pregledov mastitisa (somatske celice)

Mestna občina Slovenj Gradec je v skladu s pogodbo (Sanacija čred molznic s previsokim številom somatskih celic), ki

ti financirala odvzete vzorce mleka (154 krav) za bakteriološko preiskavo ter izdelavo antibiograma ter svetovanje pri izdelavi subkliničnih mastitisov in s tem zmanjšanja somatskih celic.

2. Sofinanciranje reprodukcije govedi

Tudi v letu 2006 je Mestna občina Slovenj Gradec sofinancirala 1.000 SIT za vsako umetno osemenitev.

V tem letu smo v skladu s pogodbo sofinancirali umetno osemenjevanje 2559 živali na novo in 474 živali najmanj tretjič ter omogočili brezplačno zdravljenje plodnostnih motenj 67 živalim.

3. Sofinanciranje apnene moke

V letu 2006 smo objavili tudi Javni razpis za dodeljevanje sredstev za ohranjanje in razvoj kmetijstva v Mestni občini Slovenj Gradec – sofinanciranje apnene moke.

Kmetje so za razkisaenje zemljišč nabavili skupno 86.960 kg apnene moke. Mest-

na občina Slovenj Gradec je sofinancirala 50 % zneska nabavljenih količin apnene moke kmetom, ki so se prijavili na razpis in so izpolnjevali razpisne pogoje.

4. Sofinanciranje malih agromelioracij

Prav tako smo kmetom, ki so izpolnjevali pogoje razpisa za sofinanciranje agromelioracij v letu 2006 nepovratno dodelili 755.438,00 tolarjev.

5. Projekt označevanja kmetij (postavitve kaži-potov)

Del sredstev namenjamo tudi za označevanje kmetij v naši občini. Glede na veliko število kmetij bomo kmetije označevali postopoma. V letu 2006 smo s kažipoti označili kmetije na vzhodnem delu naše občine, v spomladanskem času pa bomo s tem nadaljevali tudi drugje.

6. Sofinanciranje društev

Mestna občina Slovenj Gradec je sofinancirala tudi delovanje večine društev, ki delujejo na področju kmetijstva v MOSG (Društvo podeželske mladine, Društvo kmetov, Konjerejsko društvo, Govedorejsko društvo, Strojni krožek Koroške, Sadjarsko društvo).

7. Sofinanciranje analiz zemlje

Tudi v minulem proračunskem letu smo za ta ukrep namenili skoraj pol milijona tolarjev predvsem z nalogo, da se kmetom omogoči testiranje zemljišč za kvalitetnejšo vzgojo posameznih kultur in druge analize v zvezi z rejo goved. Kmetom smo tako sofinancirali 50 % stroškov analiz.

8. Sofinanciranje izobraževalnih programov (tečaji, seminarji ...), naštetih nekateri:

- regijski in državni kvizi
- najem prostorov za predavanja
- testiranje škropilnic
- izvedba predavanj
- sofinanciranje prevozov za strokovne ekskurzije
- računalniški tečaj
- glasila, brošure, strokovne publikacije
- sofinanciranje nakupa sadik

- sadnega drevja
- poskus TDM

V skladu s pogodbo (podpisnika MOSG in KGZS) smo pogodbeno obveznosti izpolnili v celoti. Izvedbeni del je kvalitetno in strokovno opravila KKGZ, izpostava Slovenj Gradec.

Potrebno je povedati, da smo tudi v letu 2006 stoddstotno sofinancirali računalniški tečaj (začetni in nadaljevalni) kmetom, ki so se nanj prijavili. Vsi se zavedamo, da je znanje osnov računalništva v današnjem času tudi za kmetovalce velikega pomena.

V letu 2006 smo v Mestni občini Slovenj Gradec ponovno pristopili k sofinanciranju nabave sadik sadnega drevja (visokodebelne sadne sorte – obnova starih kmečkih sadovnjakov, v višini 50 %. Odziv kmetov je bil tudi tokrat zelo velik. Naslednji graf (Graf 2) nam prikazuje vrednostno primerjavo nabave sadik v letih 2003, 2004, 2005 in 2006.

smo tudi v letu 2006 namenili nekaj sredstev za sofinanciranje pokritja stroškov prevoza mleka s hribovskih kmetij do zbiralnic mleka. Graf 3 nam prikazuje višino sofinanciranja Mestne občine Slovenj Gradec za prevoze mleka od leta 2004 do leta 2006.

10. Sofinanciranje izobraževalnih programov s področja gozdarstva

Mestna občina Slovenj Gradec je v letu 2006 skladno s pogodbo financirala oz. sofinancirala razna izobraževanja gozdnih posestnikov (tečaj varno delo z motorno žago in razne strokovne ekskurzije). Skupaj se je izobraževanj udeležilo preko 200 gozdnih posestnikov. Za ukrep izobraževanja gozdnih posestnikov je Mestna občina iz proračuna 2006 namenila preko 1 mio tolarjev.

Večje naravne nesreče v letu 2006

Izpostavimo lahko sušo, saj je obrazec »Ocena škode v tekoči kmetijski proizvodnji na pri-

preko 300 kmetov. Mestna občina Slovenj Gradec je vloge pravočasno poslala ministrstvu. V skladu z zakonodajo bo glede nadaljnjih postopkov v zvezi z naravnimi nesrečami ravnala po navodilih ustreznih ministrstev.

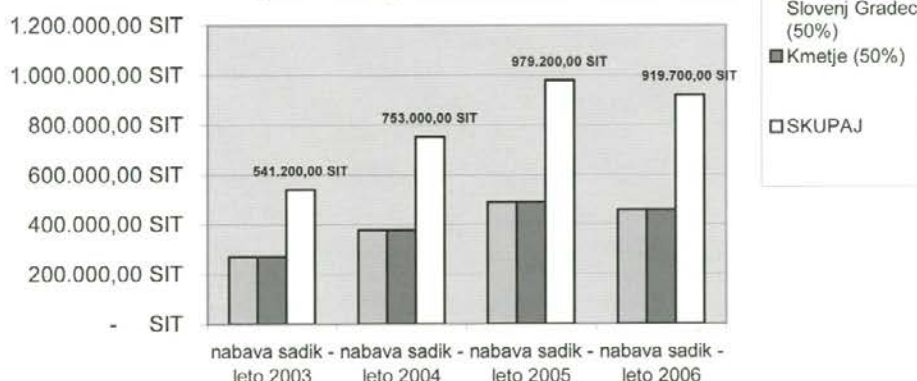
Narava je bila neizprosna tudi konec maja 2006, ko je v popoldanskih urah močno neurje na območju Šmiklavža in Graške gore naredilo precej škode na pridelkih, v gozdu, na nepremičninah in infrastrukturi.

Dne 27. julija 2006 pa je na paši v Trobljah v času neurja udar strele pobil dve breji kravi in eno telico.

In kakšna so izhodišča za pomoč pri razvoju kmetijstva, gozdarstva in podeželja za leto 2007?

Zaradi novih pravil EU za državne pomoči v kmetijstvu ne bo mogoče več sofinancirati večine dosedanjih ukrepov. Mestna občina Slovenj Gradec bo tako skladno z novimi pra-

Graf 2 (sofinanciranje sadik po letih, proračun MOSG)

9. Sofinanciranje prevozov mleka s hribovskih kmetij

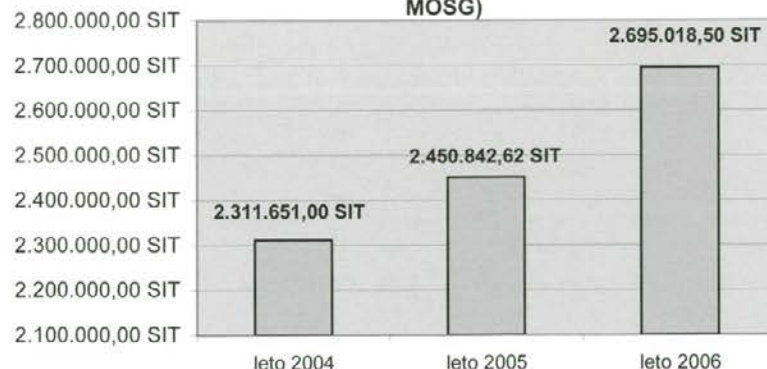
V Mestni občini Slovenj Gradec

delkih povzročena po naravni nesreči na poziv RS, Ministrstva za obrambo, Uprave RS za zaščito in reševanje, izpolnilo

vili financirala razna izobraževanja tako na področju kmetijstva kot tudi gozdarstva, sofinancirali pa bomo še nekaj ukrepov, ki so skladni z novimi pravili EU, za katere pa bomo skladno z zakonodajo objavili javni razpis.

Zadovoljstvo bo tudi v letu 2007 v veliki meri odvisno od narave, saj bolj ko bo prijazna v času od setve pa tja do konca žetve, kakovostnejši in obilnejši pridelek lahko pričakujemo.

Graf 3 (sofinanciranje prevozov mleka po letih, proračun MOSG)

Stanko Lodrant, Meža še k'r teče

Marjan Čuješ

Na predstavitev knjige prof. Stanka Lodranta sem bil povabljen kot bližnji sosed in ne kot njegov bivši dijak, če se nam, ki smo hodili v ravensko nižjo gimnazijo v petdesetih letih, sme tako reči. Ne udeležujem se pogosto podobnih srečanj, ker pač nimam potrebnega znanja za izrekanje pohval ali kritik, ki se od prisotnih ob takšnih prilikah pričakujejo. »Nič ne bom rekla, tiho pa tudi ne bom!« je pogost stavek kake vaše klepetulje in nekako v tem stilu bom skušal bralcem Viharnika predstaviti nekaj vtisov s tega prijetnega srečanja tudi sam. Morda tudi zato, ker ohranja lepe spomine na tista učna leta in na prof. Lodranta tudi urednica tega glasila Ida Robnik.

Mala dvorana v družbenem domu v Prevaljah je bila skoraj pretesna, vzdušje pa, da si lepšega želeli ne moreš. Zato je zaslužno društvo Mohorjan, ki je srečanje pripravilo, in pa sproščeno odgovarjanje pisca knjige, katerega nobeno vprašanje ni spravilo v zadrego. Ko je lektorica pohvalila starejšo generacijo, da z njihovimi besedili ni dela, ker uporabljajo lepo in pravilno slovenščino, se je oglasil profesorjev sin in povedal, da se za očeta ne čudi, saj je imel na fakulteti za »cimra« samega gospoda Toporišiča. Vse prisotne v dvorani je nasmejal tudi znani koroški pisec ing. Mitja Šipek, ko je povedal anekdoto ob njegovi pripravi »Svetnečega Gašperja«. Spomnil se je Stanka Lodranta in njegovih citer, na katere je zaigral nekaj taktov glasbene spremeljave ravno toliko narobe, da je »pasalo« h Gašperju, ki je bil tudi neke vrste vaški posebež. S temi stavki bi lahko za bralce Viharnika pravzaprav tudi jaz končal predstavitev knjige, in sicer s priporočilom, da naj si jo kupijo ali pa vsaj sposodijo, ker je zelo zanimiva in jo je vredno prebrati. Z velikim veseljem sem to storil tudi sam. V knjigi sem našel na veliko meni znanih oseb in drobnih

že pozabljenih dogodkov, ki jih je vredno obuditi, s tem pa verodostojnost podanega v knjigi še poudariti.

Sicer pa bralci že vedo, da moji članki nikoli niso kratki in da je radi tega večkrat v zadregi tudi uredniški odbor.

Preden se prepustim mislim o svojem nekdanjem razredniku prof. Stanku Lodrantu in njegovemu rodbinskemu krogu, ne morem mimo njegovega ujca, kot ga imenuje on, dr. Franca Sušnika, saj je bil z njim usodno povezan vse življenje. S spoštovanim ravnateljem ravenske gimnazije sem se med potjo v šolo večkrat pogovarjal. Čeprav sem bil hoje vaju, saj sem prehodil vsak dan po dvanajst km, sem ga komaj dohajal, kajti njegov korak v težkih gozdarjih je bil izdaten. Vključ veliki postavi in resnemu obrazu pa pri otrocih ni vzbujal strahu. Kako je znal prislunhiti še najmanjši podrobnosti iz našega vsakdanjega življenja in s tem pokazati spoštovanje tudi do takih, ki so se mu komaj upali pogledati v oči. Dr. Sušnik je ostal takšen tudi pozneje, ko mu moči niso več dopuščale vsakodnevnih hoje na svojo gimnazijo oz. v Študijsko knjižnico na gradu na Ravnah. Rad je prisedel k meni v tovarnjak in se čudil kako lahko tudi v zimskih razmerah varno pripeljem tak gromozanski kup hlodovine, na kamionu. Prav tako se mu ni bilo težko stlačiti v fička, s katerim sem se pozneje dolga leta podil po terenu. Živo ga je zanimala vsaka novozgrajena cesta do kake bajte ali vlaka, po kateri smo spravljali les. Ni bilo kraja na Koroškem, ki ga ne bi bil kdaj sam obhodil ali poznal. Nekoč sem izrazil željo, da bi rad prebral knjigo z naslovom Visoka pesem o ljubezni, ki jo imajo v njihovi knjižnici, vendar je radi njene dragocenosti ne posojajo, pa me je povabil kar s seboj. Ob čaju v njegovi pisarni sem to znamenito knjigo tudi v miru prebral. Bil sem počaščen, nisem pa spregledal začudenih pogledov uslužbenk, ker niso vedele kam naj me umestijo.

Dr. Sušnik se je rad ustavil tudi

ob mojem domu. Bodisi, da je pohvalil ženine rože ali se čudil sadnemu pridelku okrog hiše na tako revni zemlji, kot nekdanji prod reke Meže je. Motilo pa me je to, da mi ob slučajnem srečanju ni le vljudno odzdravil, ampak se je tudi odkril, ker sem smatral, da take časti pač nisem vreden. Tudi socialistični duh takratne vzgoje tega ni predvideval, godilo mi je pa le, saj sem vedel, da se mi s tem ne posmehuje, kot to radi počnejo današnji sodobni podjetniki, ki pa jim prav ta klobuk služi, da se zanj kaj kmalu skrijejo s svojo propadlo firmo vred.

Spoštljiv odnos do svojih bližnjih in sosedov pa ni imel le zgoraj navedeni dr. Franc Sušnik, ampak tudi njegov svak in bližnji sosed učitelj Ožbej Lodrant, oče številnih otrok, s katerimi se poznamo že iz otroštva in se kot sosedje vsakodnevno tudi srečujemo. Ti dve družini pa sta mi vzgled, kako naj se bi v življenju obnašali vsi, ki jim je kaj do teh vrednot. V omenjenih družinah so visoko šolani ljudje. Bili so in so tudi ostali v odgovornih službah, vključ temu, da na svojo krščansko pripadnost ob spremembah državnih sistemov niso nikoli pozabili. Tudi v najnevarnejših letih po drugi svetovni vojni, ko smo skupaj zmrzovali pri mašah ali hodili v velikonočnih procesijah, se je videlo, da se te družine na dnevno politiko ne ozirajo. Tako ravna tudi danes. Pa ne, da so bili tudi v tistem, sedaj tako očrtnem režimu, na nekaterih odločujočih mestih razumniki, ki so pri nastavljanju ljudi na delovna mesta bolj spoštovali strokovno sposobnost in poštenost posameznika kot pa njegovo politično ali versko opredelitev? Rad pa bi opozoril, da je to le moja presoja in moja izkušnja s temi spoštovanimi posamezniki, ki jih omenjam v tem zapisu. Druga mnenja mi niso mar, jih pa dopuščam.

Profesor v svojem delu omenja tako svoje učitelje kot stanovske kolege in učence, ki se ga z radostjo spominjajo, kar lahko razberemo iz objavljenih zapi-

sov v tej knjigi. Zato bom nekaj svojih doživljajev opisal tudi sam, radi lažjega razumevanja tistih oddaljenih časov, ko je postal g. Stanko tudi moj razrednik.

Stankov oče, g. Ožbej Lodrant, sicer ni bil moj učitelj, je pa nekoč nadzoroval tudi razred, v katerem sem bil jaz. V dveh združenih razredih pa miru med učenci ni bilo, zato se nas je lotil s poštevanko. Ko je prišel na vrsto moj vrstnik, ki ni bil prepričan, ali je pravi odgovor triinšestdeset ali štiriinšestdeset, se je skušal izmotati tako, da je izjavil štrinšestdeset. Učitelj ga je seveda spregledal in mu je šaljivo odvrnil le: »Si že pravi štrik, ti Pepi, ja!« Smeh v razredu je pomenil, da je resnega pouka konec, zato smo pa v sledeči uri z zanimanjem prislunhili modrim življenjskim naukom izkušenega učitelja, kar je g. Lodrant tudi bil.

V petem razredu osnovne šole me je učil g. Lebič, ki je rad videl, da se je učenec pri ponovitvi snovi sam javil in si za pravilen odgovor prislunil plus. Za štiri take pluse si dobil potem odlično oceno. Posebno pri zemljepisni in zgodovini sem si na ta način nabral kar precej dobrih ocen. Nekoč sem pa imel smolo pri matematiki. Radi klepetanja s sosedom me je pod rebra sunil sošolec za menoj in dejal, da moram pred tablo, ker me kliče učitelj. Ves zmeden sem se pojavil pred njim, ta pa se je začudil, rekoč: »Glej, glej, prostovoljca imamo!« Zadnja stvar v življenju, ki bi mi prišla kdaj na misel, bi bila ta, da bi se javil pri mojem najbolj osovraženem predmetu. Pri deljenju nekega računa me je učitelj ustavil z besedami: »Ali si že bil kdaj na kolinah?« »Seveda, še očetu moram včasih pomagati,« sem odgovoril v upanju, da je računanja konec. »In kje se oče loti prašiča? Pri glavi ali pri repu?« se je šalil dalje, medtem ko se je razred zabaval nad mojo rdečico. Ko sem s tistim računom končno le opravil, me je odrešil z besedami: »No, ker si se sam javil, dobiš trojko, zaslužil si je pa nisi!« Ker mi je pa kmalu po-

tem uspelo od sošolca Zdravka Beleja z Leš brez napak prepisati še kontrolno šolsko nalogo, sem imel vse pogoje za opravljanje sprejemnega izpita na nižjo gimnazijo. Gospod Lebič je imel namreč leseno nogo, ki mu je v kolenu škripala, uporabljal je pa tudi palico, zato se ni mogel neslišno priplaziti za hrbet učencem, ki so »plonkali«. Radi smo ga imeli, rad je prepeval in radi smo hodili k pevskemu zboru, ki ga je vodil. Tudi njegovi sinovi so šli po tej poti in Prevaljčani smo še posebej ponosni na skladatelja Lojzeta Lebiča.

V gimnaziji sem prvo leto še kar zvožil. Drugo leto pa mi je iz krize pomagal učitelj Janko Messner, ki ne sliši rad, če mu rečeš gospod in ga imajo nekateri za rogovileža, ker rad nagaja oblastem v Avstriji, v resnici je pa le velik borec za Slovence in slovenščino na Koroškem. Učiteljico ruščine je namreč prepričal, da mi je dovolila popraviti že zaključeno oceno iz tega predmeta, zaradi katerega bi moral razred ponavljati. Tega mu nikoli nisem pozabil in le zanj sem se potrudil, da sem končno prispel tudi v tretji letnik, kjer sem pa tudi prvič in zadnjič izkusil, kaj se pravi imeti popravni izpit. Ni treba ugibati, saj veste, da je bila to matematika. Še danes se slabo počutim, ko se spomnim dneva, ko sem moral z očetom in mojstrom na podpis vaješke pogodbe na Obrtno zbornico v Slovenj Gradec. »Temu je šla pa trda,« je rekla uslužbenka, ko je preverjala ocene v spričevalu. Oče je zardel, mojster se je pa le nasmehnil, saj je vedel, da je dobil ubogljivega fanta, ki mu je to že tri mesece brezplačno dokazoval. Takrat sem se zaobljubil, da moj oče radi mene ne bo več zardeval. Res mu ni bilo treba, pa tudi mojster je bil ponosen na moja naslednja spričevala. Ravno v tej delavnici in pri teh mojstrih se je izučil za avtomehanika tudi Lojze, brat Stanka Lodranta.

Kot ste opazili, sem se v svoje spomine tako poglobil, da sem skoraj pozabil, da je bil moj namen predstaviti v naslovu navedeno knjigo mojega razrednika v zadnjem letu nižje gimnazije. Šele pri skrbnem branju te knjige sem spoznal,

da je tudi nekoliko let starejši Stanko doživljal iste travme kot jaz, vendar s to razliko, da se je on vseh tistih grozot že zavedal, jaz pa samo bal. Kadar me je mama vodila mimo zloglasnega zapora ob reki Meži, sem se je vedno trdo oprijel, saj sem bil prepričan, da stegujejo roke po zamreženih oknih le razbojniki, ki tja tudi sodijo. Na luknjo v zidu, ki je vidna še danes, ko stavbo že obnavljajo, se še vedno oziram z nelagodjem, omenjam pa jo zato, ker o njej s strahom piše tudi avtor naše knjige. O nesrečnikih, ki so bili tam zaprti, si pa nismo upali nikoli glasno govoriti. Luknjo v zidu je z žlico izdolbel neki zapornik, se po rjuhi spustil do tal ter srečno ušel.

Strah pa tudi po vojni ni popustil, še posebej potem, ko sem neko zimsko jutro ob cesti v Dobbi vasi videl truplo ustreljenega moža. Šolarji smo se prestrašili tudi severnega sija, ki se pokazal na nebu v jutranjem mraku, kar naj bi po verovanju starejših ljudi pomenilo začetek tretje svetovne vojne, pa se je šele druga komaj končala. K sreči se to ni zgodilo, v svetu pa pravega miru na žalost še vedno ni.

Profesor Stanko Lodrant je bil »pravi« za dijake mojega kova. Enke ti ni dal, petke pa tudi ne, kar je škodovalo »piflarjem«, naši privoščljivosti pa koristilo. V razredu se je šepetalo tudi, da bi moral postati duhovnik Stanko in ne njegov brat Jože, vsaj

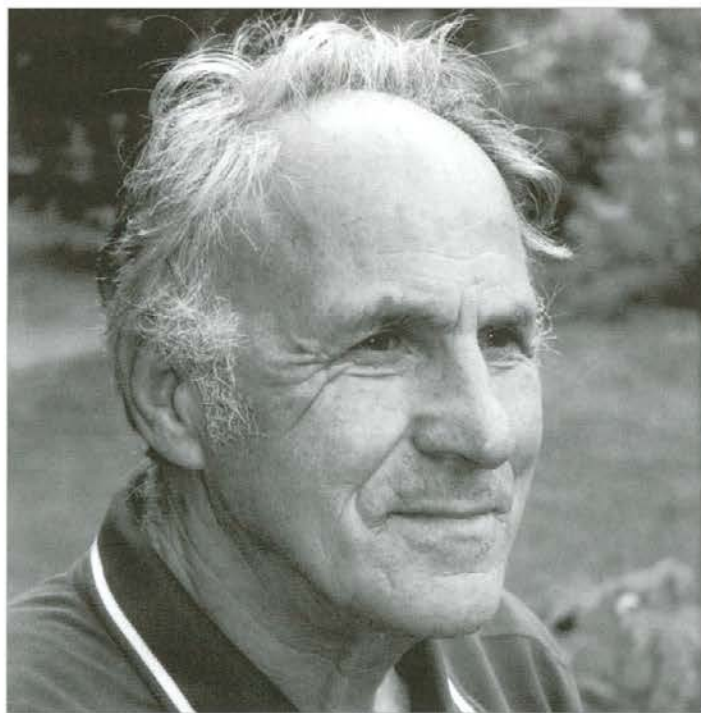
glede živahnosti njunih temperamentov. Sicer pa, ali obstaja kje družina, o kateri ne bi imel kdo kaj pripomniti? Ko sem že omenil dolgoletnega župnika mežiške fare, g. Jožeta Lodranta, naj povem, da sem ga nekoč peljal na pogreb očeta mojega prijatelja. Sposojeni avto je bil prav tak, na kakršnega je čakal sam. V šestdesetih letih smo na vozila res dolgo čakali, zato je bila radovednost razumljiva. Pot iz Mežice do Lokovice, kjer je ležal pokojnik, nama je minila v živahnem klepetu o tehnikah, saj ga je zanimal vsak gumb na vozilu, tako da sem pozabil, da vozim duhovnika, on pa se je pozabil obleči v službena oblačila, kar je storil kasneje kar za debelo lipo blizu kmetije. Sicer sem ga pa na terenu še mnogokrat srečal, ko sem mu s kamionom ob nakladanju lesa zapiral pot v Koprivno, Javorje ali na Uršljo goro, kamor je hodil po cerkvenih dolžnostih. Včasih je bil z njim tudi prijazen škof Vekoslav Grmič, vendar sta zamudo na cesti vedno mirno prenašala; za razliko od drugih voznških nestrpnostev. Silno zanimivi so tudi župnikovi potopisi, kot so nekaj posebnega tudi njegovi govori ob raznih drugih slovesnostih.

Profesor kemije Stanko je prinesel v šolo nov duh, ki ga do tedaj nismo bili vajeni. Pred nami ni skrival redovalnice, šolske naloge je pa popravljaj in ocenjeval tako, da smo lahko z

njim sodelovali kar ob njegovi mizi. Izjemen učitelj in izjemen človek, katerega delo se ni končalo v učilnici, ampak se z njim srečujemo še drugod, tudi v naravi. Lesorezi ob usahlem studentu na poti na Uršljo goro in v skalo vtisnjeni stopinji svetnice, po kateri je gora dobila ime, ter razumljivi verzi na njih nas lahko vedno prepričajo o tem. Če kdo o tem dvomi, naj si ogleda njegove stvaritve Sv. križevega pota na Brinjevo goro nad Prevaljami, s katerimi si je postavil kar mali spomenik.

Kot mladi profesor je moral med šolskim letom zamenjati mojo dotedanjo razredničarko. To lepo gospodično je odpeljal s seboj prav tako lepi kaplan, ki nas je do tedaj poučeval o vrednotah krščanskega življenja. Ob tem dejanju se je v meni nekaj zlomilo. Iz vernega fanta sem postal velik dvomljivec, ki je odtlej zaupal svoje stiske le svojemu farnemu župniku g. Mateju Močilniku. On me je poročil in krstil oba otroka. Po njegovi smrti pa ravnam tako, kot sem se učil v prvih letih verske vzgoje. Če ne greš k spovedi, ne smeš k obhajilu, ker je to velik greh. Krog se zaključil ob dejstvu, da v skupinsko kesanje ne verjamem, še manj pa v denarne odpustke bogatih grešnikov. Res je, da delam krivico veliki večini posvečenih mož, toda tak sem, pa naj mi Bog pomaga. Če mi pomagati ne more, pa naj mi dovoli, da ostanem tak kristjan, ki na tepežni dan ne bo na skrivaj pogledal ali se pred vhodnimi vrati nahajajo »pravi« otroci in jih šele nato spustil v hišo, da opravijo svojo svetopisemsko pravico, kakor naj tudi ne dovoli, da bi se ravnal po vzoru ljudi, ki so nam ob minulih božičnih praznikih na samotni gozdni jasi pričarali žive jaslice neke nesrečne in izobčene družine.

Meža še k'r teče, tečejo pa tudi te vrstice, ki se ne morejo meriti s tistimi, ki so v predstavljeni knjigi, pa tudi namena nimajo takega. Moj namen je bil bralcem Viharnika predstaviti skromnega moža in soseda, ki je bil nekoč tudi moj razrednik in ki ga spoštujejo ter se ga z veseljem spominjajo tudi mnoge generacije dijakov gimnazije na Ravnah, ki ji je bil zvest do kraja.

Janez Bauer

Naj vam bo srečno, čebelice moje! Mirno preživite to dolgo zimo, najejte medu se na prvih cvetovih, napolnite panje si z medičino, prinesite medu za dom in družino, da bomo srečni, veseli polne posode letos imeli.

Take so želje mojim čebelicam, ko jih obiščem na novoletni dan. Zahvalim se jim za ves ti sti trud v preteklem letu, zaželim jim miren počitek do prvih toplih pomladanskih dni.

Običajno jih v tem času tudi zapažim – s časopisnim papirjem, ali penasto gumo zadaj. Ob prvih toplejših dnevih bo matica mogoče že zaleгла prve letošnje čebele in razvil se bo nov rod čebel, ki bo napolnil čebelje panje z dobrim domačim medom. Kaj drugega ne počenjam, saj sedaj čebele potrebujejo predvsem mir.

Raje se malo posvetim prihodnosti, naredim si načrt del, ki

jih bom moral letos opraviti, posvetim se strokovni literaturi, predpisom in zakonodaji, ki čedalje bolj vpliva na kvaliteto našega čebelarjenja.

Že v preteklem letu smo bili čebelarji deležni velikih sprememb na organizacijskem in zakonodajnem področju. Najbolj pomembno je seveda to, da smo postali rejci kranjske čebele, ne pa samo ljubitelji malih živali. Z novim letom pa je stopil v veljavo nov **Zakon o dohodnini (ZDoh-2 Ur. l. RS št. 117/2006)**. V njem je **čebelarstvo opredeljeno kot osnovna kmetijska dejavnost**. Zaradi tega čebelarjem ni več potrebna registracija dejavnosti pri davčnem uradu. Davčna osnova je namreč določena pavšalno na podlagi stanja v registru čebelnjakov. Seveda se lahko še vedno odločite za vodenje knjig s. p. ali za obračun normiranih do-

hodkov z olajšavami, kar bo verjetno prišlo v poštev za večja čebelarstva.

Večina čebelarjev se bo verjetno odločila za pavšalno obdavčitev, saj ta zanje prinaša največ ugodnosti. Pri pavšalni obdavčitvi na panj dohodek od čebelarstva ni obdavčen, če imate po stanju na dan 30. 6. tekočega leta v okviru gospodinjstva v uporabi manj kot 40 čebeljih panjev, evidentiranih v registru čebelnjakov po predpisih o kmetijstvu, in je vaš skupni katastrski dohodek manjši od 200 EUR.

Primer: če ima nekdo 210 EUR katastrskega dohodka in 10 panjev čebel, bo obdavčen v celoti, prav tako če ima 45 panjev čebel in manj kot 200 EUR katastrskega dohodka. Če ni presežen noben od pogojev, je tako kmetijsko gospodarstvo neobdavčeno. Pozor pri

številu panjev! 39 panjev je neobdavčenih, če jih imate 40, so pa obdavčeni vsi.

Vsi čebelarji, ki imajo manj kot 40 panjev in manj kot 200 EUR katastrskega dohodka, lahko prodajajo proizvode iz osnovne kmetijske dejavnosti – čebelarstva – neobdavčeno. To so med, suh propolis, cvetni prah, matice in čebelje družine. V primeru predelave primarnih čebeljih proizvodov, to je izdelava medice, medenega žganja, medeno pecivo ... pa morate imeti registrirano dopolnilno dejavnost.

To je nekaj novosti s področja čebelarstva. Lahko se pohvalimo, da čebelarji smemo sedaj prvič prodajati svoj med na domu povsem uradno.

Zato si zaželim uspešno medeno letino in veliko prijetnih trenutkov z našimi čebelicami.

Fus-kompleks obolenj spodnjih uroloških poti pri mačkah

Martina Sušec, dr. vet. med, VP Slovenj Gradec

S tem imenom poimenujemo skupek simptomov, ki se pojavijo pri mačkah kot posledica vnetja ledvic, mehurja, sečnice in/ali obstrukcije (neprehodnosti) sečnice. Med ostale vzroke sodijo še ledvični in sečni kamni (uroliti) tumorji, poškodbe ...

Vse prizadete mačke imajo znake motenega izločanja urina, ki je ponavadi pomešan s krvjo. Obolevajo tako samci kot samice, vendar kastrirani samci pogosteje. Zaradi obstrukcije sečnice je obolenje resnejše. Na pojavnost obolenja vpliva tudi način življenja. Pogosteje se pojavlja v jesenskem in zimskem času pri živalih, ki živijo izključno v stanovanjih, so prekomerno rejene, hranjene s suho hrano ter podvržene stresu (zadržujejo urin in posledično pride do draženja stene mehurja ter nastanka kamnov).

Klinična slika je odvisna od prehodnosti sečnice. Če žival še lahko odvaja urin, urinira pogosto in po kapljicah, pri tem se napenja, v urinu je lahko pri-

sotna kri. Že v tem stadiju boleznij je potrebno zdravljenje. V primeru, da sečnica ni prehodna, žival kaže sistemske znake obolenja kot posledico

zastoja urina v telesu: neješčnost, bruhanje, driska, dehidracija, potrtost. Pri kliničnem pregledu tipamo napltnjen in trd mehur. Pri diagnosticiranju nam je v pomoč tudi laboratorijska preiskava, kjer pride do odstopanj parametrov v urinu in krvi, rentgensko slikanje ter ultrazvok. Zdravljenje je odvisno od stopnje FUS-a. Ob neustreznem zdravljenju lahko pride do kome in pogina v 72 urah. Preventiva temelji na prehrani, ki zagotavlja ustrezen pH. Živali, ki se hranijo s suho hrano, morajo imeti na razpolago dovolj vode. Če uživajo hrano, ki je manj kalorična in slabše prebavljiva, se z blatom ob zmanjšani količini urina izloči večja količina vode, koncentriran urin pa povečuje nastanek kristalov v njem.

Trije nočni pohodi ob božiču in novem letu

Mirko Tovšak

Ljudje se vse bolj zavedamo potrebe po zdravem življenju. K temu nedvomno veliko pripomore tudi redna rekreacija. Zato v času novoletnih in božičnih praznikov najrazličnejša društva in skupine organizirajo skupinske pohode na znane pohodniške točke. Ob novem letu je namreč v naravi še posebej lepo, ko je pokrajina običajno odeta v snežno odejo. Letos je bilo snega za praznike žal bolj malo, vendar pa so bližnji vrhovi le pričarali nekaj zimske idile. Tako najbrž ni bilo žal tistim, ki so se v prvih dneh novega leta podali na tradicionalni pohod na Uršljo goro, saj je bil vrh Plešivca povsem zasnežen in so pohodniki lahko uživali čar zimske narave po zasneženih poteh.

V času po božičnih praznikih pa so se dobro »prijeli« trije, zdaj že kar dobro znani, nočni pohodi. Prvi tak je na Šte-

fanovo zvečer, ko se planinci in drugi pohodniki podajo na Kremžarico, kjer zvečer ob novi kapeli sv. Roka darujejo sveto mašo. Letos je bilo še posebej lepo, saj ni bilo prehudega mraza, snega pa je bilo tudi dovolj, da smo udeleženci lahko začutili čar pravega božičnega praznovanja. Župnik iz Pameč, Tadej Legnar, je sicer mašni obred opravil kar s kapuco in svetilko na glavi, vendar je bilo vsem udeležencem toplo pri srcu, ko so si ob koncu s stiskom roke zaželeli vse najlepše v novem letu.

Naslednji dan na Janezovo pa je bil že tradicionalni nočni pohod z baklami k cerkvi sv. Magdalene na Brdah. Tudi tam se je zbralo kar lepo število nočnih pohodnikov, ki so se na pot podali iz bližnjih Dovž, Turiške vasi, Spodnjih Brd in Mislinjske Dobrave. Udeležence pohoda po obredu

svete maše vedno pogostijo tudi z domačimi dobrotami, čajem in zakuhanim vinom kar v cerkvi sami. Največ pa sta seveda vredna prijetno druženje in idilična pot ob soju bakel, zato se tega pohoda običajno udeleži tudi večje število otrok.

Prvo soboto v novem letu Turistično društvo Legen vsakoletno prireja nočni pohod na Kremžarico. Pravijo, da je bila letos udeležba najštevilnejša, pohodniki pa smo se na koči pod Kremžajevim vrhom zadržali pozno v noč in se nato ob soju svetilk vrnili v dolino.

Legnar Tadej rad daruje mašo v zasneženi naravi.

Pohodniki na poti proti Uršlji gori

Pohod k cerkvi sv. Magdalene.

Takole idilično je bilo ob soju bakel pri kapeli na Kremžarici.

V koči na Kremžarici je bilo komaj dovolj prostora za legenske pohodnike

Decembrska srečanja

Klub upokojenih gozdarjev

Izvršni odbor Kluba upokojenih koroških gozdarjev je na svoji zadnji seji v mesecu decembru ocenil svoje delo v letu 2006.

Klub se je lahko ponovno pohvalil z organizacijo tradicionalnega srečanja v Jazbini, ki se ga je udeležilo rekordno število članov, in z akcijami, ki so namenjene skrbi in pozornostim starejšim kolegom. Ob preho-

du na novo leto so spet poskrbeli za simbolična darila in koledarje za vse člane.

Pripravili so tudi smernice programa dela za leto 2007.

Ob tej priložnosti so se posebej zahvalili glavnemu sponzorju, Gozdnemu gospodarstvu Slovenj Gradec, ki jim s sredstvi pomaga pri organizaciji akcij.

Zaključek leta

Zaposleni v Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec, d. d., in GG Inpo, d. o. o., so ob zaključku leta 2006 proslavili uspešno zaključeno poslovno leto.

Narava dela na terenu jim le redko omogoča, da se snidejo, zato so take prireditve še toliko bolj zaželenne.

Veselo razpoloženje je pričarala skupina

umetnikov KUD sv. Anton, za glasbo pa je poskrbel ansambel Meh in smeh iz Šmiklavža.

Zaključka sta se udeležili vsaj dve tretjini zaposlenih.

Člani KUD sv. Anton so nasmejali gozdarje

Zaposleni na žagi GG Otiški Vrh so Silvu Pritrzniku, direktorju GG Slovenj Gradec, priredili presenečenje ob praznovanju abrahama.

Ekološka kmetija pri Lušenk

Martina Cigler, abs. agr.

Prvi dan novega leta je bil in kljub megli in nič kaj obetavnemu vremenu sem jo mahnila ven v naravo. Tokrat sem se šla potepati po Dravski dolini, natančneje po lokaciji Brezno-Podvelka, kjer stoji kmetija že s kar 100-letno tradicijo, in sicer je to ekološka kmetija Lušenk.

Na kmetiji gojijo drobnico in konje, čreda ovac šteje 13 letih in nekaj koz, imajo pa tudi tri konje, ki so skupaj z drobnico zunaj tako podnevi kot ponoči, pozimi in poleti. Živali to dobro prenesejo in nimajo nobenih problemov z obolenjem dihal, kot jih imajo vhljavljene in manj odporne živali.

Na kmetiji imajo postavljen tudi plastenjak, pod katerim poleti pridelajo ogromno paradižnika in ostale zelenjave, ki po gnojenju z organskimi gnojili odlično uspeva. Povečini uporabljajo kompostiran konjski gnoj, ki je po mnenju nekaterih najboljši. Kmetijo obdaja čudovita skoraj neokrnjena narava, ki se nadaljuje v hribovje rdečega brega. Obdelovalne površine znašajo 7 ha, nekaj je gozda, ohranili pa so še stare sorte sadja, predvsem jabolk in hrušk. Zdajšnja gospodarja Kristina in Binek Osrajnik bosta kmetijo še letos predala naslednikom – imata namreč tri otroke – in uživala zaslužen počitek med živalmi

in naravo. Tudi mladi rod bo kmetoval na naravi prijazen način, poudarita zdajšnja gospodarja, kot se na kmetiji

dela že od nekdaj.

Imajo še tri pse angleške špringer španjele, ki so dobri čuvaji, kaj več pa naj povedo še slike.

Stare sorte sadja

Osrajnikovi konji so vedno na prostem

Kristina in Binek Osrajnik

Pogled na Brezno

Nova hiša

Novo gospodarsko poslopje

Plastenjak za paradižnik

Čreda ovac je zunaj tudi pozimi.

Prvi novorojenček v letu 2007

Franc Jurač

Na porodniškem oddelku slovenjgraške bolnišnice je prvi novorojenček v novem letu, deček Andraž, prijel na svet ob 7. uri in 56 minut. Srečna mamica je 34-letna Jolanda Podrzavnik iz Podvelke, po pokli-

cu tekstilna tehničarica, zaposlena kot šivilja na Preventu v Radljah ob Dravi. Ob rojstvu je Andraž tehtal 3750 gramov in meril 52 cm. Pri porodu sta mamici pomagali babici Marija Mavrič in Saša Šmigovec.

Viharnik

En cel trenutek

*En cel trenutek sem bila tvoja
in ti moj.
Poljub ob slovesu, lahek kot pero
na ustnicah,
vtisnil se je v moj spomin,
v srce*

*in vedno znova in znova
preplavlja me toplina in globina čustev trenutka.
Čuvam tvoj bežen pogled, ko si se še enkrat ozrl,
spomnim se vsega
in uživam.
Lepo, prelepo, da bi bilo resnično,
vseeno ... hvala ti.*

Darja J.

Potrebuje premoženjsko zavarovanje z osebno in pravno asistenco?

OPA! Prvič v Sloveniji zavarovanje premoženja vključuje osebno in pravno asistenco za vas in vaše najdražje. Varnost vašega doma smo razširili še na kritje stroškov odvetnikov, pravnih svetovanj, osebnih nezgod, medicinske oskrbe, prevoza v bolnišnico in drugih škodnih primerov. Doma in v tujini!

PE Podružnica Slovenj Gradec, Francetova cesta 7
2380 Slovenj Gradec
tel.: 02/88 12 700, 02/88 12 730, faks: 02/88 12 737
e-pošta: pe-slovenj-gradec@zav-mb.si

PREMOŽENJSKO ZAVAROVANJE
Z OSEBNO IN PRAVNO ASISTENCO

080 19 20 www.opa.si

Moja rojstna hiša

Rudi Rebernik

Minili so božični in novoletni prazniki in že vstopamo v novo leto 2007. Novoletni in božični prazniki so najprimernejši čas za spomine in primerjanje sedanjosti s preteklostjo. Ko sem ob praznikih pregledoval albume s starimi slikami, sem našel sliko moje rojstne hiše pri Kristavčniku nad Suhim Dolom v Razborju. Ker mi je spomin nanjo še vedno živ in zelo ljub, sem sklenil, da bom malo opisal njeno zgodovino, saj je v taki prvotni obliki že dolgo časa ni več.

Moja rojstna hiša in domačija sta bili nekdanje last kmeti Mihaela Kotnika, ki jo je prodal nekako v letih 1880 do 90 lastniku Plešivcu in veleposestniku Plešivčniku, ki pa jo je po par letih z vsemi okoliškimi kmetijami prodal grofu Thurnu. Po tistem so na Kristavški domačiji prebivali v glavnem najemniki, ki so bili gozdni delavci ali pa so delali na suhodolški žagi ter obenem obdelovali še slabo rodovitno zemljo.

Ko sta se moja starša leta 1906 poročila, jima je dal grof Thurn v najem Kristavško posestvo, ker je oče delal na njegovi žagi. Odšla sta v novi dom, kjer je naša družina živela dobrih 60 let. Medtem je bila prva svetovna vojna, v katero je moral za dobra tri leta tudi moj oče. V tem času je morala mati živeti na domačiji sama z malimi otroki in se prebijati skozi življenje, kakor je pač zmogla. Leta 1936 pa je zaradi poškodbe, ki jo je dobil pri delu na žagi, umrl oče, tako da smo ostali brez očeta in gospodarja. Tudi druga vojna nam ni prizanesla. Z bratom Karlom sva bila mobilizirana v nemško vojsko, starejši brat Franc pa je odšel k partizanom in na domu sta ostali samo ostarela mati in sestra Angela, dokler se nismo po končani vojni vsi srečno vrnili domov.

Naša hiša je bila prostorna, pol lesena in pol zidana zgradba, kjer sta vedno živeli po dve družini, poleg nas še kakšna delavska družina ali pa naši sorodniki. Po prednji strani, ki je bila lesena, jo je obdajal širok »gank« kot smo pravili takemu ograjenemu balkonu okrog hiše. Hišo je delila širo-

boljšal življenje pri svojih najemnikih in delavcih.

Tak način gradnje hiš v lasti grofov in veleposestnikov je bil takrat navadno običajen, to se pravi deloma zidane deloma lesene hiše s kuhinjami dimnicami. Spominjam se kar precej domačij v lasti grofa ali

pri Krivonogu in še marsikje.

Vse te kmetije, ki so bile last teh veleposestnikov, so bile po vojni racionalizirane in po agrarni reformi dodeljene vsakemu, ki je takrat prebival na njih.

Pri nas doma je domačijo pri Kristavčniku prevzel najstarejši brat Franc in jo pozneje zaradi neugodnih gospodarskih pogojev prodal. Novi lastnik jo je deloma pogozdil, deloma pa pokosil za krmo živine. Danes je te površine večinoma že prerasel gozd. Na nekdanjo Kristavčnikovo posestvo nas spominjajo samo še dobro ohranjena starinska kmečka kašta, zidovi nekdanjega hleva, na kraju, kjer je stala hiša, pa gradijo novo. Da se bo kraj nekdanje domačije ohranil še bodočim rodovom, lepo skrbijo nasledniki in potomci družine Rebernik.

Naša rojstna hiša Kristavc, kot je izgledala tik pred prodajo in rušenjem leta 1959 in najverjetneje svojega videza ni kaj dosti spremenila.

Foto: Po originalnih predlogah naslikal slikar Alojz Gaber

ka veža, ki se je končala v prostorni črni kuhinji z velikim ognjiščem in vzdanim kotlom za kuhanje svinjske krme. Kuhinja je bila »velbana« in visoka, pod obokom pa sta bila vzdana dva debela trama, kjer smo sušili sadje ali ob kolinah svinjsko meso in klobase.

Ves dim, ki je prihajal iz obeh krušnih peči, od ognjišča ter od svinjskega kotla, se je zbiral najprej v kuhinji in nato izginil v širok dimnik, ki je bil izpeljan v kotu kuhinje pod obokom. Tako kuhanje v dimnici je bilo za gospodinjce zelo neprijetno in naporno, vendar pa se vedno z neko nostalgijo spominjam časov iz otroštva, ko sem sedel ob ognjišču in opazoval, kako in kaj se je kuhalo na njem. Pozneje, malo pred drugo vojno, je takratni lastnik Plešivca Skubic dal po vseh teh domačijah, ki so bile njegove, popraviti ali vzdati te štedilnike. In tako je malo iz-

poznejšega Skubica, ki so bile tako grajene. Tako je bilo pri nas v Kristavcu, pri Potočniku,

To je bil še eden zapis iz zgodovine starih gorskih hribovskih domov, kjer so nekdanje prebivali ljudje, ki so se borili za svoj obstoj.

Naša družina takoj po vojni, ko smo bili še vsi doma. Po starosti: sestra Marija, brat Franc, sestra Angela, brat Karel in jaz. Foto: Matevž Jelen

Spomin na žalosten dogodek pri Počelu

V *Viharniku* št. 10 je bil na strani 25 objavljen krajši prispevek z gornjim naslovom. Vsebinsko je zapisala Štefka Melanšek, kot se je

tistih dogodkov spominjala po pripovedovanju. Isti dogodek je opisala Kristina Grabner, Počelova vnukinja, opisala pa ga je njena babi-

ca članom zgodovinskega krožka črnjanskih osnovnošolcev. Tako je z zapisom ohranila verodostojnost in resničnost dejanj in dožive-

tij njene rodbine v krutem vojnem obdobju.

Objavljamo ta zapis.

Kristina Grabner

Med vojno so se Nemci in z njimi sodelujoči domači izdajalci za svoje neuspehe maščevali zavednim Slovincem in slovenskim družinam, ki so na tak ali drugačen način sodelovale s partizani. Z njimi so prišle v stik največ slovenske kmetije na težje dostopnih hribih v zaledju gozdov.

V tem krvavem času je bilo porušenih in požganih veliko kmetij, mnogo nedolžnih žrtev – otrok, žena, starcev pobitih. Sovražnik je skušal pobiti čim več Slovencev, jih izgnati ali vsaj onemogočiti njihovo povezavo in sodelovanje v NOB. Vendar jim kljub grozovitim pobojem upora ni uspelo zatreti. Danes smo svobodni in ne smemo pozabiti, koliko žrtev je padlo v krvavem štiriletnem boju za našo svobodo. Partizanstvo se je okrog mojega rojstnega kraja začelo leta 1942. Po okoliških kmetijah so partizani prosili hrano. Pri Počelu so jim največkrat pripravili jajčno jed, cvrtje, zato se je tam po domače reklo »pri Šmornu«.

Na kmetijo so večkrat prihajali delavci, ki so domačim pomagali pri delu na polju. Velikokrat so tam srečali tudi partizane. Dne 10. avgusta 1944, bil je četrtek, so na kmetijo spet prišli partizani. Prosili so za hrano in spraševali domače, če prihajajo k njim tudi drugi partizani in ali jim Počelovi kaj

postrežejo. Klepetavi sedemdesetletni praded Ožbold jim je rad odgovarjal: »Pridejo, pridejo. In tudi hrano jim damo.« Na vprašanje, kaj pa, če pridejo Nemci, pa je odgovoril: »Ne, tem pa nič ne damo!«

Moji babici Frančiški, ki je bila takrat stara 26 let, so se to zdeli zelo čudni partizani. Obnašali so se čisto drugače, nekateri so bili celo zamaskirani, ko pa so bili sami, so govorili nemško. To niso bili partizani. Tudi dekla Mojca Golobova je sumila, da so to najbrž izdajalci, ki jim pravijo raztrganci. Toda bilo je prepozno, stari ded je vse povedal in s tem pogubil štiri mlada življenja in še svojega.

Naslednji dan so se že zgodaj zjutraj pri sosedu Klavžu, pri Unionu, spet pojavili raztrganci. Stražili so sosedove ljudi, da niso mogli nikamor, le v hlev, seveda s stražarji. Bali so se, da bi kdo od sosedovih smuknil k Počelu in ljudem povedal, naj se skrijejo.

Tisti dan so se pri Počelu odločili, da bodo želi žito. Za pomoč so prosili Lonco Modrej in Pavlo Brumen, obe še zelo mladi ženski. To jutro so ju raztrganci opazovali, ko sta prihajali po cesti od sosedovih k Šmornovim. Ravno takrat pa sta po njivi pod cesto prilezla dva partizana. Dekleti sta jima s kretnjami skušali dopoveda-

ti, da je nevarnost blizu, da so pri sosedu Nemci, pa ju nista razumela. Šla sta naprej po nji-vi, dokler nista prišla na cesto. Z dekleti sta izmenjala le nekaj besed. Tisti hip pa se je po robu nad cesto pojavila cela vrsta v štiri ljudi naperjenih pušk in za njimi stoječi mrki fašisti.

Partizana sta se spustila v beg navzdol po strmini. Ušla sta, ker ju fašisti niso zasledovali. Krvnike je zaskominalo po polnem gnezdu nedolžnih, nič hudega slutečih ljudi. Dekleti sta tekli k našim v hišo. Lonca je pritekla zdrava, Pavla pa je bila ranjena. Hitro sta povedali domačim, kaj se dogaja in skušali so zbežati iz lesene bajte v veliko kmečko hišo.

Potlej so si dogodki hitro sledili. Fašisti so pobili pet ljudi: mojega pradedu Ožbolta, moža moje babice – dedka Ožbolta, Lonco Modrej, Pavlo Brumen in prababico Faniko. Pri življenju so pustili le mojo babico in otroke: osemletno Miciko, mojega, takrat štiriletnega očeta Alojza in komaj tri tedne stara dvojčka Ožbeja in Aniko.

Vse so nagnali iz hiše in hoteli kmetijo požgati. Takrat pa je v gozdu nad hišo dvakrat zaporedoma počila puška. Raztrganci so se ustrašili in se z izgovorom, da jih kličejo »njihovi«, hitro odpravili. Sirotam so pustili vsaj streho nad glavo. Ukazali so, da morajo trupla pustiti, kjer so ležala,

dokler ne razpadejo. Vendar se je zaradi vročine že čez dan okrog njih širil smrad, zato sta se oče moje babice in še nek drug kmet opogumila in šla v Črno na policijo vprašat, če jih lahko spodobno pokopljejo. In dobila sta dovoljenje.

Zaradi groze si ljudje sploh niso upali blizu trupel, zato so jih šele v nedeljo začeli za silo umivati in oblačiti. Potlej so jih v veliki hiši položili na gole deske brez krst. V ponedeljek je bil pogreb. Na pokopališču so skopali ogromno jamo in vanjo položili vseh pet na hitro stesanih krst.

O tem dogodku je med partizani in ljudmi krožilo kratko poročilo. Babica se ne spomni več vseh besed, le to ji je še ostalo v spominu in jo tudi najbrž najbolj prizadelo: »In sedaj se sedem lačnih ustec zaman odpira in zaman kliče svoje mrtve starše.« Ob spominu na svoje štiri otroke, Loncini hčerki in Pavlinega sina se ji orosijo oči. Žena mizarja, ki je takrat delal krste, je potem priznala, da sta bila z možem pri raztrgancih in da je bila ravno ona Pavlina morilka. Partizani so potlej oba ustrelili kot izdajalca. Morilci se na Počelovo kmetijo niso več vračali, trpljenje preživele matere in štirih otrok pa je bilo brezmejno.

Nikoli ne bomo pozabili

Vabilo k sodelovanju na festivalu Break

Nataša Konečnik Vidmar

V času od 5. do 18. 11. 2007 bo v Ljubljani potekal festival Break. Namen multimedijskega festivala Break je raziskovanje novih umetniških izrazov in

sodobnih tematik ter poudarjanje nastajajočih poetik, kate-rih umetniški izraz še ni globo-ko ukoreninjen v že začrtane umetniške standarde, kriterije

in kulturne vrednote. Trenutno iščejo projekte že uveljavljenih in še uveljavljajočih se umet-nikov, ki obravnavajo temo, izbrano za ta festival: Potem-

kinova vas. Rok prijave je 1. 2. 2007. Vse dodatne informacije dobite na spletni strani: <http://www.break-festival.org/index1.html>.

Kmečke domačije zveste narodnim odporom

Milan Razdevšek

Član ameriške vojne delegacije pri IV. operativni coni je bil podpolkovnik Franklin Lindsay. Le-ta je izdal svoje spomine v knjigi *Ognji v noči*. Naslov je izbral verjetno zaradi tega, ker je avtor v letih 1943 in 1944 skrbel, da so partizani pravočasno in v zadostni meri dobivali zavezniško pomoč v orožju, oblekah in prehrani. Na straneh 105–107 je podpolkovnik zapisal, da je osebno vodil miniranje železniškega viadukta v Doliču junija 1944. Viadukt je bil zidan, 5–6 metrovskih dimenzij in zato zelo utrjen. Brez uporabe novega razstreliva inženirskih enot, ki ga je uporabljala zavezniška vojska, viadukt ne bi mogel biti porušen.

Inženirci XIV. divizije so leta 1944 porušili tunel pri Slovenski Bistrici in druge železniške komunikacije v Sloveniji, zato je bil ves vojaški in strateško pomemben transport preusmerjen po železnici Dravograd–Celje–Zidani most. Zaradi tega je zavezniška vojaška misija z inženirskimi strokovnjaki v bazi v Italiji pripravila načrt za rušenje doliškega viadukta.

Z Vladom Valenčakom, partizanskim oficirjem, sva se po vojni peljala z vlakom v Ljubljano. Bil je Velenjčan in poročen s Čebularjevo Dano iz Mislinje. Z Valenčakom sva se dobro poznala. Ko sva se peljala proti Doliču, mi je začel pripovedovati: »Junija 1944 smo bili s podpolkovnikom Lindsayem in Rudijem (Viktorjem Avbljem) pred miniranjem v Završah. Lindsay je zahteval, da iz največje višine završkih vrhov fotografiramo doliško dolino, kjer je železniški viadukt. Tedaj namreč niso bili prepričani, da bi bilo zaradi bližine močne nemške postojanke viadukt možno minirati.« Razmišljali so še o drugih načrtih; verjetno bi uporabili bombnike z velikih višin. Omenil mi je, da so bili tedaj pri neki partizanski hiši, ki jih je lepo sprejela in pogo-

stila. Domnevam, da so bili pri Mehovih v Završah.

V knjigi podpolkovnik nadalje piše, da je bil Vlado Valenčak njegov tolmač (glej stran 75). To potrjuje Valenčakovo pripovedovanje. Knjiga, ki je izšla v angleščini, je v Ameriki dosegla veliko publiciteto. Bila je bila prevedena tudi v slovenščino in je izšla ob 55. obletnici prihoda prve zavezniške vojaške misije v Glavni štab NOV Slovenije.

Iz knjige spoznamo, da je šlo za dvakratno miniranje strateško pomembnega vojaškega viadukta v Doliču, narisan pa je tudi načrt objekta. Pomembna in najbrž resnična je še ugotovitev ameriškega oficirja, ki je zapisal: »Partizani ne bi preživeli niti tedna, če vse prebivalstvo ne bi bilo z vami«.

Značilno za šaleško-mislinjsko okrožje je bilo, da je imelo množično in dobro organizirano zaledje prebivalstva. V Šentilju pri Velenju je bilo tudi župnišče varno partizansko zatočišče. Župnikova kuharica Jerica je bila naša zanesljiva sodelavka in aktivistka. Župnik Jurij Lebič je npr. avgusta 1944 javno razglasil, da bo pogreb Jožefe Kos dan kasneje, kot je dejansko bil. Iz Kosove hiše so bili trije njeni otroci v partizanih, dve hčerki in sin, mož in hčerka Štefka pa v Dachhauu. Glede pogreba smo se z župnikom dogovorili sami. Tako je župnik zavedel velenjsko policijo, ki se je pripravljala, da bo ob tej priložnosti aretirala njene svoje partizane. Pogreb je bil 17. avgusta, objavljeno pa je bilo, da bo dan kasneje. Humana dejanja posameznikov in družin, njihove upornosti, zvestobe in poguma v osvobodilnem boju ne smemo pozabiti. To so bile so pomembne vrednote slovenske zgodovine.

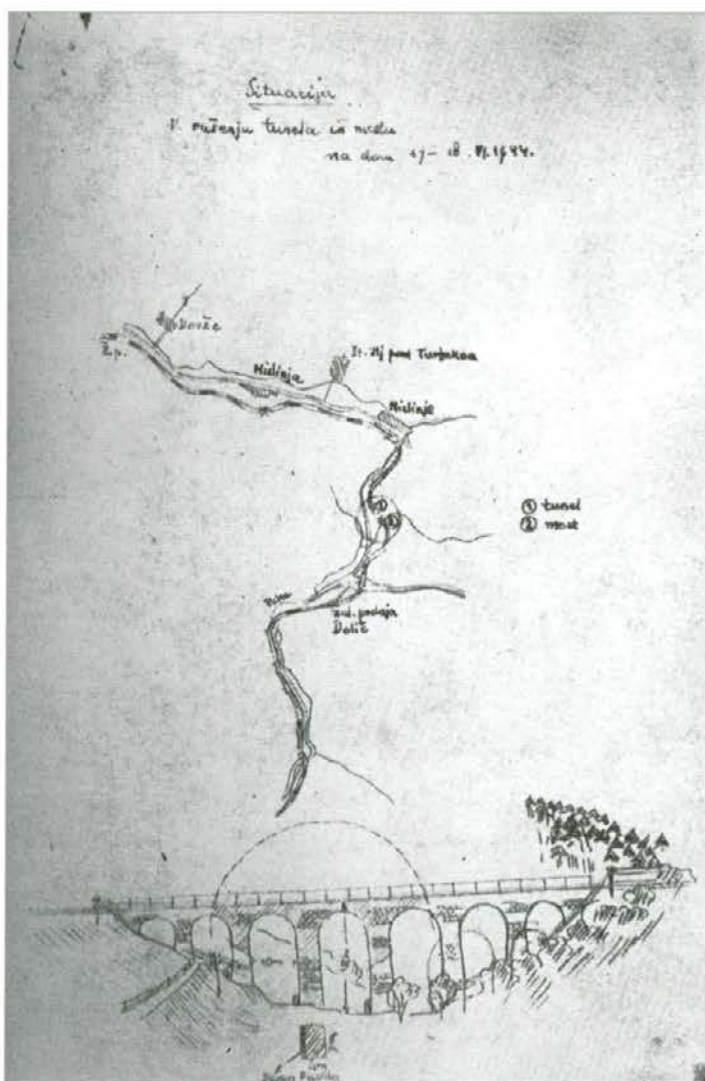
Zaključek

Z velikim zanimanjem sem prebral knjigo *Moja misel*,

Avtor Franklin Lindsay prejema iz rok Milana Kučana, takratnega predsednika Republike Slovenije, najvišje slovensko državno odlikovanje Zlati znak svobode Republike Slovenije. Zadaj od leve proti desni: James Goodwin, sir Peter Wilkinson in sir William Deakin, prav tako prejemniki istega odlikovanja.

(foto: Edi Šelhaus)

Situacijski načrt za rušenje predora in mostu. To akcijo je izvedla XI. SNOB v noči od 17. na 18. junij 1944, na progi Dolič–Mislinja.

avtorja škofa dr. Vekoslava Grmiča. Zanimale so me tudi njegove misli v poglavju Moralne razsežnosti osvobodilnega boja (str. 139).

Dr. Grmič med drugim pravi: »Gotovo je bil položaj leta 1941 po vdoru okupatorjev v Jugoslavijo in posebej v Slovenijo takšen, da na druga sredstva, ki bi bila učinkovita za samoobrambo pred fašističnim in nacističnim nasiljem, kakor je oborožen odpor zoper okupatorje, sploh ni bilo mogoče misliti. (...) Slovenski narod so obsodili v resnici na smrt in na različne načine to poskušali tudi uresničiti. (...) Gre namreč za moralno upravičenost oboroženega upora okupatorjem nasploh. (...)

Milan Razdevšek danes

Tako pa je iz osvobodilnega boja izšel slovenski narod v marsikaterem pogledu v resni-

ci moralno prekaljeni, zrelejši, samozavestnejši in pripravljen na nova velika dejanja, ki so vodila v osamosvojitve in lastno državnost.«

Nekaj spominov iz osvobodilnega boja v šaleško-mislinskem okrožju OF sem zapisal, ker so naša družina iz Ponikve pri Žalcu in družine v tem okrožju pretrpele in preživele veliko gorja v drugi svetovni vojni.

Ob tej priložnosti se še enkrat zahvaljujem vsem našim nekdanjim zvestim podpornikom narodnega odpora za požrtvovalno opravljeno delo. Moje spomine poklanjam vam in vsem padlim v boju za našo domovino.

Iskreno se zahvaljujem urednici gospe Idi Robnik, ki je v *Viharniku* objavila moje zapise.

Popravek

V prejšnjem nadaljevanju je na strani 31 v zadnjem stolpcu prišlo do napake pri prepisovanju besedila in bi se stavek: »Med organizatorji partizanskega zborovanja so bila zaradi izdaje tudi odločna mnenja po kaznovanju izdajalcev,« moral pravilno glasiti: »Med organizatorji partizanskega zborovanja so bila zaradi izdaje tudi odločna mnenja po kaznovanju osumljencev.«

Po njegovih poteh

Ida Robnik

Sredi lanskega leta je Anton Gričnik izdal debelo knjigo z naslovom *Jurij Vodovnik, Po njegovih poteh*. Na kar 1136 straneh je zaokrožil kroniko življenja in dela skomarskega ljudskega pesnika Jurija Vodovnika in ga povezal s kraji in življenjepisi ljudi, ki jih je pesnik obiskoval, jih poznal in v njih živel.

Vsebino je razdelil na tri dele. V prvem govori predvsem o Skomarju, Vodovnikovem rojstnem kraju, veliko pa tudi o pesniku, saj so ga tako župniki kot tudi učitelji vpletali v svo-

Anton Gričnik s svojo knjigo

je zapise in v svoje delovanje. Vsebino je Gričnik popestril s številnimi fotografijami, ki so prava zakladnica dogodkov in portretov ljudi pretežno iz obdobja po drugi svetovni vojni in še prej.

Drugi del pripoveduje o krajih, po katerih je hodil pesnik Jurij Vodovnik, tkal in pel, in sicer čez Pohorje na drugo stran tja proti Keblju, Slovenski Bistrici in Mariboru; dol proti Zrečam, Konjicam in Ptuj; sem proti Vitanju in Celju; gor proti Koroški, od koder sta bila dr. Mišič in dr. Kotnik, ki sta tudi veliko pisala o njem.

V tretjem delu z življenjepisi in svojo poezijo nastopajo številni pesniki, med njimi poznani: Miha Andreaš, Andrej Šuster – Drabosnjak, Urban Jarnik, Franc Saleški, Treiber, duhovnik (Gor čez Izaro), Jožef Hašnik, Florijan Vodovnik, Franc Leder, Anton Lesičnik, Blaž Mavrel in številni drugi. Vodovnikove pesmi so še danes žive med Pohorci in njihovimi sosedi.

Za knjigo je bilo veliko zanimanje, vendar ima avtor na razpolago še nekaj izvodov.

Jezikovne drobtinice: še o umetnosti in ambivalenci

Marta Krejan, prof.

V decembru smo nekaj malega razmišljali o umetnosti – čemu, zakaj, kako itd. Pa dajmo tokrat brez »teorije«, prepustimo se morebitni ambivalenci.

SMRT BOŽIČKA

Božiček je s sanmi zdrsnil v prepad.
Kličemo mrtve jelene.
Potrebujemo njihove oči,
da bomo lahko videli v pekel.
Smejimo se v skale in ledene odseve.

Najdemo jelene, združene s sanmi, ledom,
Božičkom, igračami; bedno smešni so,
tvorijo neko novo večglavo bitje.

Letos pri nas ne bo božiča.
Darila bodo dobili na drugi strani.

»Dajte nam svoje oči, oživili jih bomo na odru
gledališča,

zaigrali bomo smrt Božička.«
Zavese bodo ledene stene,
oder zamrznjeno jezero,
jelenje oči padajoča vprega.
Sprejeti bomo v pekel,
ko bodo zavese zagorele,
oder postal bo vreli kotel zlobe,
oči bodo oživele.

60 let Kulturnega društva Šmartno pri Slovenj Gradcu

Mira Strmčnik

60 let je dolga doba. To je čas, namenjen petju, plesu, igranju, maternemu jeziku, ljudem, kulturi, razvoju ... Čas, ki ga snovalci idej in akterji kulturnih prireditev namenjajo kraju oz. prebivalcem kraja. Čas, ki je rojeval premnoge sadove ustvarjalnosti, čas, ki je za mnoge pomenil tudi odrekanja in trdo delo. Kulturno društvo Šmartno pri Slovenj Gradcu je ob tem častitljivem jubileju v nedeljo, 17. decembra 2006, ob 17. uri v telovadnici Osnovne šole Šmartno pripravilo svečano prireditev.

Poleg župana MO Slovenj Gradec Matjaža Zanoškarja, predsednika ZKD Franja Murka, Predsednice JSKD območne izpostave Slovenj Gradec Helene Horvat, vodje območne izpostave JSKD Andreje Gologranc, ravnatelja OŠ Šmartno pri Slovenj Gradcu Zdravka Jamnikarja so se svečane prireditve udeležili domačinka in častna občanka MO Slovenj Gradec Štefka Kučan z možem Milanom, predstavnik JSKD Republike Slovenije Vojko Stopar, Vinko Cajnko in krajani, ki so telovadnico dodobra napolnili.

Prireditve se je začela z videofilmom Oblikovali so kulturno podobo kraja avtorjev Lize Krpač, Polone Krpač, Mire Strmčnik, Lidije Smolar in Avgusta Mitnjeka. To so bili spominski utrinki kulturnih dogajanj v letih 1900–2006.

Predsednica JSKD območne izpostave Slovenj Gradec Helena Horvat je v svečanem nagovoru med drugim dejala: »Neverjetno razgibano je bilo Šmartno že pred dobrimi sto leti. Že takrat se med nosilci aktivnosti pojavila ime Krpač. Gregor Krpač, ki ga v dvajsetih letih nasledil sin Ivan. On ni bil le glasbenik in zborovodja, ampak tudi odličen telovadec v katoliškem telovadnem društvu Orli.

In prišlo je leto 1946, uraden začetek sedanjega kulturnega društva, katerega 60. obletnico slavimo. Pa smo zopet pri Ivanu Krpaču, ki je našel odličnega partnerja v takratnem ravnatelju Edvardu Rössnerju. V povojnem navdušenju so nastajale igre in spevoigre, nastopali so igralci in pevci. Z veseljem so se domačini vključevali v te skupine. Nekaj je bilo že izkušenih, aktivnih v predvojnih letih, radi pa so se jim pridružili tudi mlajši. In to ne samo v Šmartnu, ampak tudi v Tomaški vasi, Golavabuki in na Legnu.

Po smrti Ivana Krpača v letu 1953 se je delo skupin nadaljevalo. Zbore je prevzel Ivan Ridl, a prejšnjega obsega in navdušenja ni bilo več mogoče doseči. Televizija je odvrnila ljudi od ljudske igre in vaškega druženja. Na novo pa je z Marico Gostečnik zaživela folklor, ki je z Miro Strmčnikom zelo uspešna in tudi pomlajena še danes. Na zborovskem področju pa je izjemno pomembno delo Janeza Koleriča, ki pravi, da gradi na Krpačevih temeljih. Najvišje je popeljal dekliški zbor, ki se je po desetih letih dela povzpela na sam vrh slovenskih dekliških sestavov.

Govorimo o uspehih skupinah, omeniti pa moramo tudi organizatorje dogajanja, se pravi predvsem predsednike

društva. Za prvim Edvardom Rössnerjem se jih je zvrstilo še veliko. Vseh imen ne vemo, ker je del dokumentacije društva žal izgubljen. Gotovo pa je, da je aktivnost skupin vedno odvisna od sposobnosti vodenja in usmerjanja interesov posameznikov v skupne cilje. Če društvo ni dobro organizirano, tudi delo skupin zastane. Mestna občina Slovenj Gradec je kulturnemu društvu Šmartno ob 60-letnici za uspešno delo podelila najvišje občinsko priznanje s področja kulture, Bernekerjevo nagrado. S tem je potrdila, da spoštuje delo nekdanjih in podpira prizadevanja sedanjih šmarških kulturnikov. In

v čem je pomen teh prizadevanj, vsega tega ljubiteljskega ustvarjanja in poustvarjanja? Ob začetku prejšnjega stoletja v času avstro-ogrske monarhije je bil gotovo glavni namen združevanja nacionalizem. Nemško govorečim veljalo je bilo potrebno pokazati moč in kulturo slovenstva. Politične ideje zasledimo tudi še pozneje, kljub temu pa je treba poudariti, da je delo kulturnega društva v bistvu dejavnost, ki povezuje ljudi ne glede na njihovo politično prepričanje; vse, ki jih veseli petje, igranje, glasba in ples. Tu se v skupini najdejo posamezniki s podobnimi interesi in sposobnostmi in tako prijetno in koristno

Otroška in odrasla folklorna skupina v nastopu Gremo bici ropotat za god
Vodji odrasle skupine Rej sta Franja in Matjaž Merzel, vodja otroške skupine pa Mira Strmčnik, ki je tudi avtorica spleta Gremo bici ropotat za god.

Moški pevski zbor Šmartno z zborovodjo Janezom Koleričem

izrabijo svoj prosti čas. Mnogim po napornem vsakdanjem delu to druženje pomeni pravo veselje in daje globlji smisel njihovem življenju. To človek počne za svojo dušo in s tem plemeniti sebe in svoje okolje. Prepričana sem, da se ni bati, da bi to dogajanje v Šmartnu zamrlo. Gotovo bo z mladimi dobivalo nove oblike in načine dela in živelo tudi v prihodnje. Predvsem zato, ker je v kraju vzdušje med krajani temu naklonjeno. To pa je vedno spodbuda za sposobne posameznike, da s svojimi močmi

Matjaž Zanoškar, župan MO Slovenj Gradec, in Mira Strmčnik, predsednica KD Šmartno, podeljujeta Zbornike najprizadevnejšim kulturnikom in sekcijam.

Na sliki: Matjaž Marzel prejema Zbornik

in znanjem pritegnejo ljudi in kulturno dogajanje peljejo naprej. Za vsa prizadevanja in delo v imenu Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, območne izpostave Slovenj Gradec, se ob jubileju zahvaljujem vsem, ki ste v minulem stoletju in v začetku novega po svojih močeh kakor koli pripomogli k uspešnemu delu kulturnega društva Šmartno. Zahvaljujem se tudi publiki, vsem, ki ste to bogato dogajanje spremljali kot gledalci in poslušalci. Tudi hvaležna publika je važen člen v tem procesu, posebej zato, ker je pravzaprav edina nagrada in priznanje nastopajočim. Čestitke vsem Šmarčanom ob lepem jubileju in veliko ustvarjalnega nemira tudi v prihodnje.

Kulturni program je bil stkan iz utrinkov delovanja sekcij, popestrili pa so ga tudi nekateri gostje in prijatelji: moški pevski zbor Adoramus, ki ga

Svečano prireditev je z vsemi nastopajočimi simpatično zaključil Adi Smolar.

vodi Polona Krpač, Mitja Šipek, Ivan Sterkuš, Hermina Kranjc in kvartet trobil z veličastnimi fanfarami (v sestavi: Matic Vr-

Patricija Strmčnik poklanja Štefki Kučan šopek v znak zahvale za donacijo Kulturnemu društvu Šmartno.

čkovnik, Dejan Andrejč, Miha Klančnik in Andrej Sušec). Voditeljici prireditve Sonja Simetinger in Natalija Križaj sta med odhajanjem in prihajanjem nastopajočih odlično prebirali utrinke iz pesmi Ivana Minnatija, ki je bil nekoč tudi Šmarčan in še vedno pravi, da je najlepša leta preživel prav tukaj.

Matjaž Zanoškar je društvu čestital in mu izrekel posebno priznanje, v zahvalo za prizadevno delo na področju šmarške kulture pa je sedemnajstim članom podelil šmarški Zbornik.

Jubilejno priznanje ob 60-letnici delovanja za dolgoletno in

Po podeljenih priznanjih je k mikrofonu stopila domačinka in častna občanka MO Slovenj Gradec in žena prvega slovenskega predsednika ga. Štefka Kučan: »Iskreno čestitam vsem vam ob 60-letnici Kulturnega društva Šmartno; vsem, ki s svojo nadarjenostjo, vztrajnostjo in trudom oblikujete glasbene, likovne, folklorne, gledališke, turistično-kulturne, družabno-gasilske in druge kulturno-umetniške dogodke, in vsem, ki jih s svojo prijazno naklonjenostjo podpirate, ki prihajate na njihove predstave s spoštljivim odnosom do kulturno-umetniškega ustvarjanja, z zanosom, ki ga v

uspešno delovanje na področju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti je v imenu JSKD Republike Slovenije podelil Vojko Stopar, priznanje pa je društvo prejelo tudi od Zveze kulturnih društev občine Slovenj Gradec. Za nesebično razdajanje in ustvarjalno delo v društvu je priznanje prejela predsednica KD Mira Strmčnik, dobila ga je tudi nekdanja predsednica Liza Krpač, Janez Kolerič pa je prejel priznanje za odlično izveden projekt Slovenski protestantski napevi ob 420-letnici smrti Primoža Trubarja, ki ga je realiziral v soboto, 9. decembra 2006, na Drugi OŠ v Slovenj Gradcu v okviru Krpačevih dnevo.

kulturi doživljate in s svojimi občutki in odzivi tudi soustvarjate z medsebojnim druženjem v kulturi.

Skozi vso zgodovino življenja se prepletata tesnoba in čas upanja. Ljubezen in hrepenje po boljšem času. Doseči ga – sami le zase – ne moremo, brez skupnosti ga ustvariti ne zmoremo. O tem je Cankar spregovoril v poetičnem *Kurentu*. Spregovoril o kulturi kot vrednoti, ki kaže pot, da bi sredi vihnosti in nemira našli smisel in zadovoljstvo. V kulturno dediščino Šmartna so zajeta stoletja. V preteklem stoletju je Kulturno društvo Šmartno uspešno razgibalo kulturno in narodno zavest,

od časa Soške fronte in bojev za severno mejo Slovenstva v prvi svetovni vojni in po njej do narodnoosvobodilne borbe v drugi vojni ter v času zdajšnjih jubilejnih let do zadnje osamosvojitvene vojne in ustanovitve slovenske države. Tako lahko kulturnemu delu v Šmartnem merimo čas stotih let. Tudi moj spomin sega čez te čase po pripovedih naših dedov in staršev.

In pred približno stotimi leti je Cankar napisal *Kurenta*, to izjemno poetično in realistično budnico za pot v boljše, bolj kulturne čase. Trdno je verjel v "novo zarjo". Ta njegov Kurent, naše mitološko bitje, naše ljudsko izročilo, naj bi še naprej poživljalo naše vsakdanje življenje z željo po dobrem in lepem, po kulturi in umetnosti.

Kurent bi bil rad sam; kadar je stopal po samotni cesti, so frfotale misli nad njegovo glavo ... Le na pot, kamorkoli. O domovina, nadvse ljubljena! Kaj je brez tebe veselje, mladost in živ-

ljenje? Tisto noč, ko se je Kurent v samoti razjokal, so planile sanje čez slovensko deželo... Glej, oko, razveseli se in upaj – ali se ne drami zarja na izhodu? Močan si, o slovenski narod!

Tako je pisal Cankar na začetku prejšnjega stoletja in ob njegovem izteku v 90-ih letih smo dobili svojo samostojno slovensko državo.

Do zadnjega vlakna, tako Kurent izpoveduje, je poznal svojo domovino in silna je bila njegova vera v kulturno poslanstvo, v sile, ki jih je bilo potrebno dramiti in vzdramiti s pesmijo, z besedo. Tako so pele gosli, da bodo umetniki zrcalo svoje dobe, zrcalo naših slovenskih ljudi in slovenske dežele.

"In vzdramil se je Kurent, ozrl se je ter videl, da je svet lep in življenja vreden."

S to Kurentovo starodavno pripovedko, se tem simbolnim semenom za novo rast, čestitam KD Šmartno za vse, kar ste v 60-ih letih in že prej ter

boste tudi še v prihodnje do- brega storili za ljudi v svojem kraju in v vseh krajih, kamor vas bo zanesla vaša kultura, bodrilna beseda, zborovska pesem, trdno upanje in delo za boljše, vesele čase.

Za praznik vam izročam repliko situle iz Vač, z arheološkega področja »Geossa« – središča Slovenije. To poznano vaško situlo, umetniško okrašeno vedro za vodo ali vino, je Milan prejel kot Slovenec leta. Naj bo to simbolni hram, v katerem boste zbirali spomine na kulturno dediščino in iz njega črpali spodbude za nadaljnji kulturni utrip v Šmartnem in v sosednjih krajih.

Bila sem navdušena: »Kot predsednica KD moram reči, da me preveva neizmerna radost. Toliko lepega je bilo povedanega, da nimam kaj dodati. Povem naj le, da to, kar počnemo v našem društvu, je le kapljica v morje, pa vendar brez takih kapljic tudi morja ne bi bilo.

Spoštovana gospa Štefka, ko sem zvečer razmišljala, kako bi se vam zahvalila za zaklad, za bogastvo, ki ste ga namenili KD ob njegovi 60-letnici, mi je sedla na krilo vnukinja Patricija in rekla: Bica, povej gospe Štefki, da je prva liga.« Na obrazih obiskovalcev je bilo opaziti odobravanje in ljudje v dvorani so bučno zaploskali, Patricija pa je gospe Štefki izročila šopek.

Program 60. rojstnega dne Kulturnega društva je simpatično zaključil, tako kot zna le on, že nekaj let naš Adi Smolar. Vsa dvorana je z njim tudi zapela.

Po končanem programu so si obiskovalci v avli šole lahko ogledali razstavo izbranih predmetov iz donacije gospe Štefke Kučan Kulturnemu društvu. Sledilo je druženje in praznovanje ob kozarčku in domačem pecivu, ki ga je spekla Marica Sterkuš.

Nedelja pri Mihaeli

Milena J. Cigler

Sončno novembrsko nedeljo sva se z urednico Viharnika Ido Robnik udeležili zanimivega srečanja. Povabila sta naju Jani Rifel in Mihaela Lenart, da v Radušah, na Mihaelinem domu, prisostvujeva predstavitvi knjig *Človeški dotiki* in *Utrinki izpod Uršlje*.

Jani Rifel je pred leti izdal knjigo črtic *Obletnica samote*. Bile so lepe zgodbe, tudi iz njegovega otroštva in življenja. Potem je v *Odsevanjih* objavljale dele zgodb, kjer je bil občuten, z lirično noto, psihološko dognano in poglobljeno predstavljen svet posameznika, delavca, meščana, skratka človeka z ulice ali iz predmestja. Zanimivi sta predvsem zgodba Jata golobov in pa zgodba o češnjah.

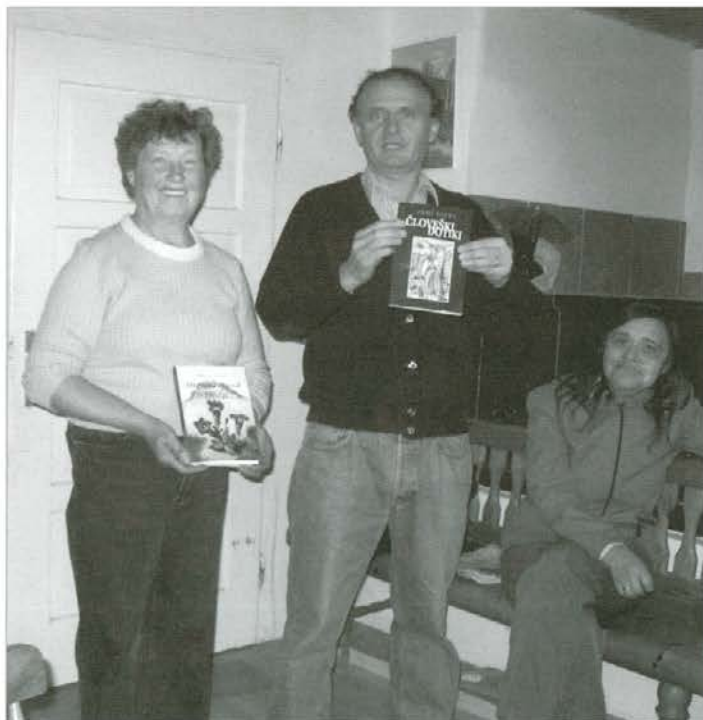
Mihaela Lenart je že pred nekaj meseci izdala svoj prvenec *Utrinki izpod Uršlje*. Na srečanju nam je prebrala nekaj

pesmi in predstavila knjigo. Črtico, v kateri opisuje divjo vožnjo s konjema, katerih ni mogla več obvladati, in ki se je na srečo končala na bližnjem polju ob cesti, smo navzoči skupaj komentirali ter se še nasmejali, kajti Mihaela zna tudi komično pripovedovati. Stvar bi se lahko tudi slabo končala, a ker se je dobro, hvala Bogu, smo njeno pripoved vsi pospremili s smehom.

Pesem, ki jo je povedala Mihaela, je bila spominska, in sicer o srečanju sošolcev, ki se že dolgo niso videli. V bistvu je bila zložena za to priložnost in bila je prav prijetna.

Predstavitve sta glasbeno pospremila Stane Koseli z igranjem na čelo in Mihaelin sin Janez, ki je raztegnil harmoniko, mi pa smo malo zapeli.

Za zaključek se je Mihaela izkazala še kot dobra gospodinja in poskrbela, da njenega doma nihče ni zapustil lačen. Pri tem ji je pomagala Martina Jurič,

saj sta bila z Janezom Juričem med povabljenici. Navzoč je bil tudi slavist Mikic, lektor Mihaeline knjige.

Jani je knjigo izdal pri založbi Cerdonis, Mihaela pa v samozaložbi.

VELIKA LJUDSKA SANJSKA KNJIGA in HOROSKOP

iz hrvaščine prevedel Zlatko Verzelak

Z novim letom smo v Viharniku uvedli novost (malce razvedrila), in sicer neke vrste horoskop. Vsak mesec bomo predstavili tisto nebesno znamenje, ki je za tisti čas pač aktualno. V januarski številki bodo prišli na svoj račun torej vodnarji. Veliko užitka!

Uredništvo

ZRAČNO ZNAMENJE POD VPLIVOM PLANETA SATURNA IN URANA. JE SIMBOL NEODVISNOSTI IN UPORA

V astrologiji planeta Saturn in Uran skupno vplivata na ljudi, rojene v znamenju vodnarja, in jim dajeta tako modrost in zbranost kot tudi duha neodvisnosti in upornišva. Dva osnovna vpliva dominirata v življenju osebe, rojene v tem znaku: tisti konzervativen od Saturna z ene strani in dinamičen ter progresiven, ki prihaja od Urana. Zagnana sredi soočenja dveh sil postane narava teh oseb elastična, inteligentna, močne intuicije in popolnoma brez predsodkov. Vodnarja lahko definiramo kot izrazito nekonvencionalno znamenje ker nima nobenih predsodkov in zaradi svoje značilne genialnosti močno teži k temu, da dobi potrdilo svojih idealov in pogledov na svet, tako da uresničevanje lastnih revolucionarnih idej mnogokrat predstavlja največjo vrednost za rojene v tem znamenju. Ne glede na te last-

nosti ima vodnar izrazite sposobnosti prilagajanja okoliščinam in vedno spoštuje mnenje drugih. Sposobna, da osvoji najbolj resno in najbolj globoko vsebino, da razvije intenzivno notranje življenje, osebnost, rojena v znamenju vodnarja, ne odstopa od svoje prirojene svobode v akciji in od neodvis-

nega duha, kar dela te ljudi ekstremne individualiste. Vodnar brani svoje projekte in pobude z golim nožem, usmerjenim proti vsakomur, ki jih napada. Istočasno, nič ga ne more navedi na strmoglave akcije ali odločitve, ki niso prej skrbno pretehtane in dobro premišljene. Te osebe tako raziskujejo in dolgo analizirajo vsako situacijo in vsak argument, posebno če gre za pomembne odločitve za njihovo osebnost. Ne morejo pa, da ne bi vsemu dodali svoje originalne poteze, tudi ko se zavedajo, da s svojim obnašanjem kličejo nase nerazumevanje okolice. Takšni ljudje ne oklevajo, da izvlečejo dobiček iz novih izkušenj, tudi ko so prepričani, da samo njihovo razmišljanje lahko oceni vrednost neke odločitve ali določenega stališča. Vodnar pa se mora vseeno čuvati ene nevarnosti: njegova želja, da vedno odkriva nove horizonte, ga včasih usmerja na napačno pot. Ko se to zgodi, in se kot posledica tega pojavijo prepreke, ki motijo njegove načrte, izgubi prisebnost duha, takoj

se vznemiri, zapre se vase, zavzame stališča nerazumljenega in včasih postane predmet nevarnih fiksnih idej. Vodnar se ne vedno obnaša tako ekstremno, tako ekstravagantno. Nasprotno, pogosto je sposoben, da se modro postavi tudi pred najtežjimi problemi, zahvaljujoč se svoji neverjetni elastičnosti. Ljudje v tem znamenju živijo v glavnem nemirno in razgibano življenje: v obdobjih blagostanja in uspehov pogosto pride do nenadnih krahov, vendar jim niti takrat ne zmanjka sposobnosti, da se ponovno afirmirajo glede na svojo izrazito nadarjenost, ki je temelj njihovega vzpona. Še ena značilnost vodnarja je, da se mu mora pokoravati svet in ne on svetu. Ne pristane torej na kolektivizem niti na podrejen položaj. Kritično usmerjen proti sebi in drugim se vodnar postavi v obrambni položaj, še preden kdo kaj ukrene. Osebna svoboda je stvar, ki jo ceni najbolj v življenju in to ga žene, da izbere maksimalno neodvisen način življenja, ki mu omogoča, da zadovolji svojo originalno in plodno iznajdljivost – domiselnost. Ta oseba se izmika dolgočasnim in metodnim aktivnostim, ki se jim ne more prilagoditi, zato ni priporočljivo, da živi, kot ne odgovarja njegovemu karakterju. Sposobna je, da dvigne vse v zrak, le da najde nove izzive, ki ji omogočajo, da uresniči svoje težnje. Čeprav je na pogled zelo rezerviran, je vodnar ponavadi altruist, pripravljen, da se žrtvuje za drugega. Vendar je tudi do najbližjih nezaupljiv zaradi strahu, da ne odkrije svojih kart, da bo izigran ali premagán. Njegov moderen duh ga podžiga v smer aktualnih dejavnosti, tja, kjer se pojavlja možnost realizacije novih idej. Zato se mu, zaradi njegovih psihičnih in ročnih sposobnosti, ki ga delajo aktivnega in neutrudnega, odpirajo velike možnosti na področju tehnike. Prav tako lahko postane koristen v katerikoli dejavnosti zaradi prirojene intuicije in

visoke inteligentnosti. Izreden organizator družbenega dogajanja, vodnar prodira celo v aktivnosti, ki zahtevajo širok pogled na stvarnost, visoko koncentracijo in požrtvovalnost. Ti ljudje lahko postanejo znanstveniki, inženirji ali arhitekti in predvsem izredni tehniki. Ko se rojenim v tem znamenju zgodi, da se najdejo v finančnih težavah, se znajo popolnoma prilagoditi takim okoliščinam. Če pa nasprotno nimajo finančnih problemov, trošijo brez skrbi zaradi prihodnosti, znajo biti darežljivi in nikdar ne odrečejo pomoči drugemu, če je v težavah.

Vodnar je rojen za prijateljstvo. Zanj sta prijateljstvo in ljubezen pogosto nerazdružljiva, sploh ker se ti dve čustvi dopolnjujeta in ustvarjata temelj dolgotrajne veze. Kadar ima pravega prijatelja, vodnar naredi zanj vse, kar je v njegovi moči, in to mu daje kompletno notranje zadovoljstvo. Vodnar zna biti zvest in zanesljiv prijatelj. Vendar pa v slučaju, da njegova čustva pretrese razočaranje in se mu prijatelj izneveri, postane hladen in prezirljiv – razvije globoko odbojnost do tistega, ki je zlorabil njegovo zaupanje. Prijateljstvo je za rojene v vodnarju nad vsemi predsodki in konvencijo. Zato zlahka najdemo v njihovem krogu osebnosti, ki sodijo v različne družbene sloje in jih ločujejo velike razlike na kulturnem in duhovnem nivoju. Vodnar je tako odprt v svojih prijateljstvih, da ne želi niti videti grehov in slabosti tistih, ki so v bližini. Niti razdalja ne more oslabiti njegovega prijateljstva. Tudi ko prijatelj živi v drugi državi, je sposoben gojiti z njim živ odnos preko pisem in ga obiskati, kakor hitro se mu ponudi možnost. Za prijatelja lahko prenese tudi največja odrekanja.

V ljubezni vodnar ni težak: da bi se z njim obdržala čvrsta in dolgotrajna veza, je dovolj, da vse stavite na karto nežnega prijateljstva, da imate izrazito široke poglede na svet, veliko

toleranco in razumevanje za njegovo spremenljivo naravo in vrtajoč duh. Tudi če doseže, da živi v eni redkih intenzivnih vez, vodnar ne trpi preveč, kadar je daleč od ljubljene osebe. Ljubezen teh oseb za zunanji svet, za resničnost, jim ne dovoljuje, da gradijo lažne predstave o svojem partnerju. Nasprotno, vodnar ga ljubi takega, kakršen je in ga ne poskuša spremenjati. Povrh vsega si ne prizadeva, da bi za vsako ceno pridobil absolutno srečo. Vendar pa zna obogatiti notranje življenje ljubljene osebe, da ji daruje velik del sebe in mu brez kakšne sile pogosto uspe, da ljubljeno osebo popolnoma preobrazi, prebudi v njej najvrednejše lastnosti in darove, ter ji tako odkriva nove vidike in nova zanimanja, ki jo pozitivno dvigujejo. Tisto, česar se je treba varovati, da bi lahko ostali v bližini teh osebnosti, je monotonija. Nimajo radi sentimentalnosti in pretiravanja v ljubezni in dajo prednost tistemu, ki, kakor oni, ljubi avanturo in se povsod počuti kot doma.

Slaba točka vodnarja je živčni sistem, ki ga njegovo nemirno življenje neprestano postavlja pred težke izkušnje. Zelo je občutljiv na spremembe vremena in močna atmosferska nihanja. Lahko postane žrtev naglih akutnih obolenj, ampak jih enako naglo zna premagati in se pozdraviti. Vznemirja se lahko zaradi najmanjših motenj, ampak to na srečo kratko traja. Neobhodno potrebno je, da ponudi svojim živcem krajše obdobje počitka. Ostale slabe točke, ki se pripisujejo vodnarju so: gležnji, vene in krvni obtok, sploh če veliko sedi v službi ali drugače. Osebe v njegovi bližini bi morale paziti, da ne povzročijo pri njem hitrih razburjenj in šokov z nepredvidljivimi vestmi ali dejanji, pa naj gre za slabe ali dobre stvari. Pretirano razburjenje lahko povzroči pri vodnarju nezavest, želodčne motnje ali močne glavobole.

EROTIČNO SENTIMENTALNI HOROSKOP

Za vašim malo ironičnim stališčem se skrivata negotovost in premajhna samozavest. Živite v sanjskem svetu, nimate

poguma, da se soočite z resnico, ki v življenju ni vedno lepa. Menite, da so vsi ljudje dobri in da so jih samo posebne okoliščine pripravile do tega, da delajo slabo. Tudi če vas nekdo prizadene, najdete način, da ga opravičite in prej krivite sebe kot drugega. Ste širokega duha. Vsakega človeka pozorno analizirate - trudite se, da bi ga razumeli. Tega ne počnete iz gole radovednosti, ampak iz želje da bi ga bolje razumeli in mu pomagali. Vaši nazoru o svetu, v katerem živite, so idealistični. Na vas se lahko vpliva. Tega se zavedate, branite se in nadevate nase masko ironije, včasih tudi cinizma. A to kratko traja. Spet vas preplavi vaša blagost in dobrot. Niste preveč samoiniciativni. Ker pa imate veliko inteligence in moč prodiranja, v poslu napredujete in okolica vas ceni. Pri tem se nikdar ne poslužujete metod, ki se vam zdijo nedostojne človeka: uspeti za vsako ceno. Pravzaprav niti sami ne veste, kakšen cilj imate. A tudi poleg tega boste v karieri dosegli največ, kar lahko, počasi in zanesljivo.

Ste zelo občutljiva oseba. Vam človek lahko zaupa. Prijateljev nikoli ne boste izdali. Če se vam kdo zaupa, je lahko prepričan, da boste to zadržali zase. Zato imajo ljudje radi vašo družbo. Težave med ljudmi rešujete stoično. Pri vas se nikoli ne bo opazilo, da trpite ali da ste zaradi nečesa nezadovoljni. Tudi ko vas preplavi melanholija, ljudje okrog vas tega ne opazijo. Veseli boste in prijetni. V službi ste pridni in natančni. Vendar ste pa privatno malo bohema. Prezirate materialne dobrine in bolj cenite duhovne vrednote. Nikdar ne opazite, kako je kdo oblečen, temveč si zapomnite, kaj je rekel ali čutil. Ljubite spremembe in potovanja, ampak te svoje želje zaradi neodločnosti redko realizirate. Zadovoljujete se z majhnimi spremembami, z novo razporeditvijo stvari v vašem domu in kratkimi izleti. Zelo zapeljivi ste, privlačite pozornost moških, želijo se vam približati. Ampak poleg vas nihče ni dolgo. Ne zapuščajte moški vas, temveč vi njih. Smatrate, da nihče od njih ni tisti pravi. Ko

pa se enkrat zapletete v mrežo ljubezni, je to za celo življenje. V ljubezni ste velikodušni. Ljubljeni osebi boste poklonili vsa svoja občutja. To zahtevate tudi od svojega partnerja. Zaradi tega ste ljubosumni. Tega ne pokažete vedno, ampak noč in dan trpite. S svojo ljubosumnostjo boste prizadeli bolj sebe kot ljubo osebo. Ne marate scen in prepirov, pa boste, če imate partnerja kaj zameriti, bosteraje tiho trpeli, kot da bi se spustili v razpravljanje. Vaš partner bi moral to ceniti. Le v tem primeru bo vaš zakon skladen in srečen. Ne bi prenesli moza tirana. Če pa naletite na blagega moškega, naredite vse, da je poleg vas srečen. Vam je potreben moški z močnejšim značajem, kot je vaš, in večji realist, ki vam bo neopazno pomagal, ki ne bo izstopal z močjo in borbenostjo, ki vam bo pomagal ob vsaki priložnosti. To vam lahko nudi samo moški enako odrprtega duha kot je vaš in prefinjenih čutov. Ne marate laži, izumetničenih ljudi in enakih situacij. Cenite naravnost in pristnost v obnašanju in komuniciranju. Vse, kar ima prizvok neiskrenosti in lažnih vrednot, prezirate iz dna duše. Zaradi teh značilnosti se ne morete naglo odločiti, komu boste poklonili svoje srce. Ko se pa to enkrat zgodi, takrat se vam zdi, da ste na vrhuncu sreče. Ljubljenemu vsak dan naredite majhno prijetnost, samo da bi bil srečen. Vaš dom je poln topline in spokojnosti. Sposobni ste, da naredite na prvi pogled nemogočo stvar, samo da bi se vaš mož dobro počutil. Vse to se vam zdi naravno in normalno, nikdar se ne boste izpostavljali - v prvem planu je vaše delo. Včasih ste v svojem prizadevanju tudi nepremišljeni, zato je boljše, da vaš soprog prevzame vodenje gospodinjstva, ampak na način, ki vas ne bo prizadel. Kot mama ste neskončno predani svojim otrokom, tudi pretirano. Trudite se, da jim vedno ustrezate. Zaradi tega lahko postanejo razvajeni in neposlušni. V vsakem pogledu ste popustljivi do njih. Vzgojili jih boste, da sledijo vašemu prepričanju o življenju in ljudeh, zato se jim lahko primeri, da

kasneje, ko odrastejo, ne bodo srečni. Zato je boljše, da skrb o vzgoji delite s soprogom, ki bo v vsakem primeru večji realist od vas.

LJUBEZENSKO ŽIVLJENJE

ŽENSKA

Ima mnogo prijateljev in neprestano prihaja v stik z zanimivimi moškimi, zato ji ni težko, da med njimi izbere svojega moža. Za žensko v tem znamenju je ljubezen na začetku vedno krasna in romantična. To je razlog, da je na koncu včasih globoko razočarana. Vodnarka privlači nasprotni spol, ker nosi v sebi nekaj skrivnostnega, vendar jo lahko osvoji samo zelo močan moški. Bolj ljubi z intelektom kot instinktivno.

MOŠKI

On zna zavladati ženski in vsem njenim čutom, tako da zanjo obstaja samo on, ostali pa so samo blede sence. To počne tako neopazno, da se ženska sploh ne zaveda, kako polagoma postaja njegova sužnja v ljubezni. Zelo ljubosumen je in občutljiv in želi svojo partnerko samo zase. Rad menjava ženske, vendar jih nerad vara. Ko je z eno, pripada samo njej, ne glede na to, če traja to teden dni, mesec ali leta.

EROTIČNO ŽIVLJENJE

ŽENSKA

V spolnosti ženska vodnar zna dati vse od sebe in prav nič je ne moti, če je v postelji ona tista, ki odreja in vodi ljubezensko igro. Pravzaprav je njeno celo telo ena sama izjemno občutljiva erogena cona.

MOŠKI

Tudi po najbolj žolčnem prepiru spolnost in posteljne igre vodnarju prinašajo neverjetno pomiritev telesa in živcev. V ljubezni je neutrujen: lahko bi se ji predajal trikrat do štirikrat dnevno, če bi mu dopuščal čas. Poln domišljije in originalen: od ženske pogosto zahteva nemogoče, vendar ona z njim vedno doživlja vrhunsko zadovoljstvo. Frigidne ženske bi morale na zdravljenje k ljubimcu vodnarju.

Matevž Rus

★ 1930

† 2006

Dr. Anton Trstenjak je zapisal, da ves čas svojega življenja stopamo po ostrini med »tu« in »onstran«, med življenjem in smrtjo. Človek ne umre zaradi smrti, ampak zaradi življenja, novega življenja, ko se s smrtjo vnovič rodi. V to

novo rojstvo je v tem adventnem času Gospodar življenja poklical nadvse skrbnega moža, ljubečega očeta, dedka in pradedka Matevža Rusa iz Selovca pri Dravogradu.

Ob tej uri slovesa so naše misli tesno povezane s pokojnikom, ko premišljujemo njegovo 76 let dolgo življenjsko pot, stkano z nitkami trpljenja in grenkobe pa tudi sreče in veselja.

Matevžu je stekla zibel 9. septembra leta 1930 v Navrški žagi na Navrškem vrhu pri Ravnah na Koroškem. Mama Ana je z vso ljubeznijo, ki jo je premogla, skrbela za sina. Njuna skupna življenjska pot je bila zelo kratka. Matevž je bil star štiri leta, ko so mamo položili v grob, zato mu je že kot otroku krvavelo srce, saj je ostal brez toplega objema in zavetja. Preselil se je k očetu Ivanu v Vuzenico, kjer je odraščal ob ljubeči skrbi mačehe Angele. Končal je osnovno šolo in se izučil za mesarja pri Črešniku v Vuzenici, kjer je tudi delal. Kasneje je kot mesar delal tudi v Črni na Koroškem. V novembru 1953 je bil za Matevža srečen dan, saj sta se takrat z izvoljenko Nežko poročila. Sanje so postale resničnost. Po poroki sta se preselila k Štihu v Šentjanž nad Dravčami, kjer sta gradila družino. Življenje sta podarila štirim otrokom: leta 1954 je v njun zakon posijalo prvo sonce, hčerka Amalija, leta 1957 hčerka Jožica, leta 1961 sin Julko in leta 1965 še sin Marjan. Bila sta nadvse skrbna in ljubeča starša svojim otrokom. Odprla sta jim srca za naravo, jih uvajala v delo in v njih vzgojila prva semena tistega, kar je v njih dobrega. V letu 1962 sta vzela v najem Jesenkovo kmetijo, katero so obdelovali pet let. A v očetovem srcu je rasla želja imeti nekaj svojega, pobirati na svojem sadove lastnega truda. Z ženo sta dobesedno garala in varčevala za dosego cilja, ki sta si ga zadala.

Leta 1967 sta kupila Judežovo kmetijo na Selovcu in z družino sta se vsa srečna selila na svoje. Z vso ljubeznijo sta obdelovala polja in zgradila novi dom. Vendar pa je v hlev, star dve leti, udarila strela in pogorel je do tal. S pomočjo dobrih sosedov, sorodnikov in prijateljev sta kmalu postavila novega.

Leta pa so neslišno tekla. Ko so otroci odhajali na svoje, sta tudi njim pomagala graditi hiše. Oče Matevž je bil srečen ob svojih otrocih, a sreča se je podvojila, ko je postal dedek oz. pradedek desetim vnukom in petim pravnukom. Pred leti se je upokojil in dolgo užival življenje na sorazmerno lepi in lepo urejeni kmetiji. Kmetovanje ga je osrečevalo, čeprav je izžemalo njegovo življenjsko moč. Bil je desna roka ženi Nežki, ki se že dolga leta bori s svojo boleznijo.

Pred tremi leti sta Matevž in Nežka s svojimi najdražjimi, z otroki, vnuki, pravnuki, s sorodniki in prijatelji slavila petdeset let skupnega življenja, zlato poroko, srečna in ponosna na veliko družino.

V letošnjem januarju pa so za dedka morali poiskati zdravniško pomoč. V bolnišnici je hitro okreval in v maju ves

srečen prisostvoval poroki vnukinje Darinke in kasneje še vnukinje Valerije. Dolga leta je bil močan steber svoji družini in pod težo bremen ni nikoli klonil. Pred mesecem dni pa se je oče po nesrečnem padcu spet znašel v bolnišnici, se boril in omagal. Zatisnil je svoje utrujene oči, srce se je umirilo in delovne roke so za vedno omahnile. Roke, ki so znale božati in stisniti v objem, roke ki so se pogosto sklepale v molitvi.

Danes se je življenjski krog zemeljskega življenja moža, očeta, dedka in pradedka zaključil.

Verjamem, da ostaja v naših srcih tam, kjer smo zanj pripravili posebno mesto. Vem, da bomo to mesto negovali, saj nas je vedno bogatila prava družinska povezanost, ki ji pravimo ljubezen. Vedite, da tudi vaš mož, oče, dedek in pradedek z ljubeznijo in ponosom zre na vas, iskreno hvaležen za vsak vaš storjen korak ljubezni, za vso pomoč, ki ste mu jo nudili, ko vas je najbolj potreboval, za vsako besedo tolažbe.

Skupaj mu zaželimo miren počitek v Gospodu, vsem žalujočim: ženi Nežki, vsem otrokom z družinami, vnukom in pravnukom, vsem sorodnikom, sosedom in žalujočim pa ob bolečem slovesu izrekam moje iskreno sočustvovanje.

Marija Kašman

Prazen dom in dvorišče,

naše oko zaman te išče.

Ni več tvojega smehljaja, utihnil je tvoj glas,
bolečina in samota sta pri nas.

Bolečina se da skriti,

le tebe, dragi Matevž,

nihče ne more nadomestiti.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, brata, strica, dedka in pradedka

Matevža Rusa,

Selovec 39, Šentjanž, se zahvaljujemo vsem sosedom, znanec in prijateljem za izkazano pomoč, darovano cvetje in izrečeno sožalje, zdravstvenemu osebju slovenjegraške bolnišnice za pomoč, gospodu župniku za lepo opravljen obred, cerkvenim pevcem za odpete žalostinke, godbi na pihala Šentjanž ter moškemu pevskemu zboru Štefan Goršek – Čaki za sodelovanje pri obredu, Mariji Kašman za govor ob slovesu in vsem ostalim, ki so nam kakorkoli pomagali v težkih trenutkih.

Žena Nežka, hčerki Amalija in Jožica,
sinova Julko in Marjan z družinami

Marija Krenker,
p. d. Trbulova

☆1922

†2006

Leto se je poslovilo, poslovile so se lastovke in vsak si je pri sebi mislil: »Bog daj, da bi se spomlad di spet vrnil.« Kako lepo je, dokler ima človek še upanje ... Ni pa več upanja, da bi se vrnila Marija Krenker – Trbulova mama.

Svojo življenjsko pot je pričela leta 1922 na Rožmanovi domačiji v Završah. Skupaj še s tremi sestrami je preživljala otroštvo v težkih časih, zato je zrasla v trdno in neumorno gospodinjo, kakršno je potrebovala Trbulova domačija v Šmiklavžu.

Najlepša leta je dekletom močno zagrenila druga svetovna vojna. Rožmanova domačija je bila sredi zelenega gozda topla postojanka številnim partizanom, dekleta pa so bila pogumne kurirke, saj so raznašala pošto daleč naokrog. Leta 1947 sta z možem Ferdinandom zagospodarila na zemlji, ki jo je jima naklonil srečen zakon. A leta sreče in ljubezni je hitro prekrižala kruta usoda. Leta 1960 ji je smrt vzela moža, otrokom pa skrbnega očeta. Najmlajši sin France je bil star komaj eno leto. Vsa bremena gospodarjenja na kmetiji so padla na Marijo. Treba je bilo prijeti za plug in brano, za koso in srp. Uboga mati je skupaj s svojimi otroki garala od jutra do večera. Edino razvedrilo ji je bila nedeljska sveta maša, edini dopust cerkveno romanje – en dan v letu.

Vse otroke je vzgojila v pravem duhu, da so danes ponos v krajih, kjer živijo. Bila je dobra gospodarica. Splača se stopiti v njihov gozd, gozd, ki je bil pravičen do vseh otrok. Lepa zapuščina je ostala tudi sinu Tonetu, ki je pred leti prevzel njene posle. Močno se zaveda njenih naukov ter skrbi in ljubezni do zemlje in živine.

Še naprej bodo ostale odprte poti do vseh sosedov, ki jo bomo zelo pogrešali.

Jože Mirkac

ZAHVALA

Ob bridki izgubi naše drage mame in babice

Antonije KRENKER

iz Šmiklavža 21

se iskreno zahvaljujemo sosedom in prijateljem za pomoč in izrečena sožalja. Prav lepa hvala dr. Ervinu Pečniku ter zdravnikom internega oddelka bolnišnice Slovenj Gradec za zdravljenje in patronažni sestri Petri Pokeržnik za lajšanje bolečin na domu. Hvala govorniku Jožetu Mirkacu za poslovilne besede, pevcem za zapete žalostinke, gospodu župniku Tinetu Tajniku za pogrebni obred, cerkvenim pevcem in izvajalcu tišine ter Jerneju Zaveršniku za opravljene pogrebne storitve.

Žalujoci otroci: Marija, Fanika, Jožica, Tonček, Tine, Pavlika, Karolina in Franček

Avgust Apšner,
»Foršnerjev Gustl«

☆1919

†2006

Narava je bila odeta v paleto jesenskih barv, pripravljala se je na zimski počitek, macesnu v planini so počasi odpadale iglice. Na obrobju teh pisanih gozdov Uršlje gore in Blatnice pa se je tiste dni v novembru Foršnerjeva domačija

ovila v črnino. Prav tam, kjer je preživel vse svoje življenje, kjer so se prepletali veselje, sreča, bridkosti in trpljenje življenja, se je na večer v četrtek, 15. 11. 2006, končala življenjska pot domačina, sosed, lovskega tovariša in prijatelja Avgusta Apšnerja, Foršnerjevega Gustla, kot smo ga vsi poznali.

Daljnega leta 1919 je stekla zibel pokojnega Gustla. V življenju mu ni bilo lahko, prav gotovo pa mu je bilo najlepše prav proti jeseni njegovega življenja, ko je na domačiji užival sadove svojega dela. Gustl je bil že od svoje mladosti zapisan delu v gozdu in delu na mali domačiji pri Foršnarju. Poleg svojega dela je rad priskočil na pomoč tudi sosedom iz bližnje okolice. Leta 1950 se je kot gozdni delavec in ljubitelj narave včlanil v zeleno bratovščino in bil ob koncu svoje življenjske poti s 87 leti najstarejši član LD Slovenj Gradec. Kljub njegovemu dolgoletnemu članstvu v LD je na stenah njegovega doma samo nekaj lovskih trofejev. Najraje je le opazoval naravo in življenje v njej. Po nesrečnem padcu na domačiji v začetku petdesetih let je njegovo zdravje deloma opešalo, invalidsko se je upokojil, še vedno pa je moral in mogel delati na svoji zemlji. Še več časa je imel za pomoč sosedom.

Več kot dve desetletji sem Gustla tudi sam poznal. Pogosto sva se srečala v gozdovih Blatnice, kamor je rad zahajal, kjer je prav gotovo večkrat obujal spomine na svoje poklicno delo. Takrat sva rekla nekaj besed o lovu in divjadi, najraje pa se je pogovarjal o gozdnem delu, o sečnjah v Blatnici takoj po vojni, o težavnosti svojega poklica. Nema lokrat pa je z rahlim nezaupanjem pomodroval o delu v gozdovih danes. Kadar se najine poti po gozdu dolgo niso križale, me je naslednjič že okaral, kje tako dolgo hodim.

Živel je v naravi in z naravo, spoštoval in ljubil jo je na svoj način. To svojo ljubezen do narave je prenesel tudi na svoja sinova, starejši Niko je po očetu prevzel veselje do lova, mlajši Gustl pa veselje do dela v gozdu.

Foršnerjev Gustl je živel tiho in skromno, tako je tudi odšel. Naj mu gozdovi Blatnice in Uršlje gore šumijo v zadnji pozdrav.

Hvala ti za vse, kar si dobrega storil za naravo, sosede in prijatelje.

Peter Cesar

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta in dedka

Avgusta APŠNERJA, Foršnerjevega Gustla,

se iskreno zahvaljujemo internemu oddelku bolnišnice Slovenj Gradec za zdravljenje in lajšanje bolečin.

Zahvaljujemo se sosedom, znancem in lovcem LD Slovenj Gradec za pomoč v težkih trenutkih žalosti in za izrečena sožalja ter vsem ostalim, ki ste prinašali cvetje, sveče in poklanjali maše.

Hvala govornikom Francu Novaku in Petru Cesarju za poslovilne besede in selskim pevcem za zapete žalostinke.

Žalujoci: žena Fanika in sinova Gustl in Niko z družinama

Karel Stopar

☆1933

†2006

Kadar se zvonovi oglašijo s tisto žalostno pesmijo, ki naznanja slovo, se vedno sprašujemo, le komu je namenjena, le komu zvoni? Eden najbolj resničnih odgovorov daje pisatelj Ernest Hemingway, ko pravi: Ne sprašuj, kajti tebi, meni

zvoni ...

Res nikdar ne vemo, kdaj pride, vsa hladna, ura poslednja. Poseže med ljudi, ki živijo drug z drugim, ki se imajo radi, in si vzame, kogar želi.

Tako nas je 2. decembra 2006 presenetila novica, da nas je za vedno zapustil naš dragi mož, oče, dedek in prijatelj Karel Stopar.

Zibelka mu je stekla 31. oktobra leta 1933 v Podgorju. Bil je drugorojeni otrok v številni družini. Že kot deček je občutil grozote druge svetovne vojne, v kateri je bil po naključju ustrelen njegov starejši brat Martin. Komaj so minila nemirna in negotova vojna leta, je družino čakala nova preizkušnja. Tifus, za katerim je zbolela vsa družina, je terjal življenje očeta Ivana in mlajše sestre Micke. Tako je moral Karel že s svojimi štirinajstimi leti za zaslužkom, ki je družini pomenil preživetje. Prvo službo je nastopil na takratni žagi v Suhem Dolu. Ko je žaga pogorela, je moral za zaslužkom drugam. Tako si je našel zaposlitev pri Cestnem podjetju. Tedaj je bil že odrasel in bilo mu je lažje.

Delo ga je gnalo po bližnji in daljni okolici. Tako ga je nekega dne zaneslo v Bistriški jarek. Tam se mu je vnelo srce za mlado Marijo. To, da se je moral k njej voziti s kolesom 30 km daleč, zanj ni predstavljalo nobene ovire. Njegova vztrajnost je bila poplačana s tem, da sta se leta 1957 poročila. Svoje gnezdo sta si spletla na Karlovi domačiji. V zakonu so se jima rodili trije otroci: najprej sinova Karel in Silvo, nato pa še hčerka Danica. Skromnost, ljubezen in številna odrekanja so botrovala temu, da sta vztrajala na strmi vzpetini, ki jima je nudila malo, a zahtevala mnogo truda in napora. Pa vendar sta s pridnimi rokami in dobro voljo vse zmogla. Marija je delala doma na kmetiji, Karel pa je hodil v službo, da je družina lažje preživela. Kasneje je bil zaposlen še v tovarni LIP Pameče, upokojitev pa je dočkal v podjetju Merx, kjer je bil nazadnje zaposlen kot nočni čuvaj.

Ker je bila stara hiša v zelo slabem stanju, sta se leta 1978 odločila, da jo prenovita. Pri tem so jima pomagali bratje, sestra, sosedje in tudi otroci. Vsak po svojih močeh.

Vsak človek je enkratno in neponovljivo bitje. Vsak je nekaj posebnega in ta posebnost ga zaznamuje, po tem ga poznamo in se ga spominjamo. Tudi pokojni Karel je zapustil v naših srcih pečat. Pečat skromnega, pridnega, delovnega človeka, ki si je kljub naporom rad vzel čas za prijatelje. V njegovi družbi nikoli ni manjkalo smeha in dobre volje. Znal je slikovito in živo pripovedovati o dogodkih, ko je še delal v službi, ko so si s prijatelji našli čas za hudomušne in nagajive prigode, ki so jim lajšale trd in naporen vsakdanjik. Zelo rad pa se je spominjal tudi svojih dni v vojaški suknji, ki jih je preživel v Kruševcu. Karel je bil zelo čustven, do vsakega prijazen in vedno pripravljen pomagati. Takega smo poznali njegovi sokrajani, domači in prijatelji in takega bomo ohranili v svojem spominu. Karel za sabo z upravičenim ponosom zapušča svoj rod pridnih in marljivih rok, ki so prepletle domačo strmino z novimi domovi. Iz vseh treh hiš odmevata življenje in smeh danes že devetih vnukov.

Čeprav zadnja leta precej bolan, se je rad sprehajal s palico v roki ali v spremstvu svoje skrbne žene Marije. Med sprehodom se je nadihal svežih gozdov in poslušal petje ptic. Obiskoval je otroke in vnuke, ki so ga bili vedno veseli. Rad je bil med svojimi dragimi. Težko je tudi pričakoval vsak prvi petek v mesecu, ko ga je obiskal gospod župnik Leopold Korat.

To zimo bodo ptice ostale brez njegove skrbne roke. Prepričani smo, da so se mu odprla tista vrata, kjer trpljenje, boleznin in tegobe tega sveta nimajo prostora. Življenje v naši vasi teče naprej, vendar bo Karel v naših srcih vedno ostal kot iskrice lepih spominov.

Zahvala

Žalujoci se zahvaljujejo vsem, ki so sodelovali pri pogrebem obredu, jim kakorkoli pomagali in jim v najtežjih trenutkih stali ob strani. Hvala tudi vsem, ki so darovali cvetje, sveče in svete maše.

Viharnik

Viharnik

Izdaja:

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, d. d., Vorančev trg 1, 2380 Slovenj Gradec

GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.

telefon: 02 88 43 332

faks: 02 88 42 684

e-mail: viharnik@gg-sg.si

direktor:

Silvo Pritrznik

glavna in odgovorna urednica:

Ida Robnik

uredniški odbor:

Ida Robnik, Brane Širnik,
Gorazd Mlinšek, Jože Potočnik,
Marta Krejan, Franc Jurač

lektorica:

Marta Krejan, prof.

idejna zasnova, grafično

oblikovanje in priprava za tisk:
Jože Repas, design

tisk:

ZIP Center d.o.o.
Ravne na Koroškem

avtor fotografije na naslovnici:

Jože Repas

Na podlagi mnenja ministrstva za
informiranje z dne 30. 1. 1992 je
Viharnik proizvod informativnega
značaja (tč. tarifne številke 3).

Koroška Poje - Carinthia Cantat: Desetnica

Tone Gašper, zborovodja MKZ Carinthia Cantat Slovenj Gradec

Novembra lani je v Koroški galeriji likovnih umetnosti ob svojem desetem jubileju zapel Mešani komorni zbor Carinthia Cantat (v prevodu Koroška poje) iz Slovenj Gradca, ki je v tem trenutku nesporno najboljši pevski zbor na Koroškem. To ni rečeno samovšečno, kajti zbor nima namena biti najboljši, temveč le izpolnjevati svoje osnovno poslanstvo – peti zares lepo. Tak cilj smo si zastavili jeseni leta 1996 ob ustanovitvi, ko smo se zbrali pevke in pevci s preciznim poslušom in odličnimi glasovi in že s prvim nastopom pokazali, da mislimo zares. Iz takratnega zborčka z enajstimi pevci je nastal »zaresen« zbor, še vedno le v komorni sestavi (okoli dvajset pevk in pevcev), ki širi svoja pevska obzorja z vedno novim in bolj zahtevnim programom.

Kar samo po sebi se je zboru zdelo umevno, da se mora »stehtati«, koliko velja v slovenskem prostoru in zato smo se trikrat udeležili državnega tekmovanja Naša pesem v Mariboru, kjer smo bili prvič bronasti, drugič in tretjič pa srebrni. To pa seveda že nekaj pomeni za zbor in za mesto Slovenj Gradec, ki ga s svojim nastopi venomer zastopamo. Biti dober pomeni imeti veliko priložnosti za nastope in koncerte po Sloveniji in v tuji-

ni. Zbor je nastopal v Avstriji, Italiji, Nemčiji, Švici, na Hrvaškem, Češkem, v Makedoniji in pred leti na Japonskem in v Južni Koreji.

»Biti dober« prinaša tudi vabila v številne projekte in sodelovanja ter izmenjave z drugimi zbori doma in v tujini. Ponosni smo, da je naš zbor pred leti prepeval na osrednji slovenski proslavi ob dnevu reformacije v Cankarjevem domu. Sodelovali smo tudi v projektu štirih pobratenih mest pri izvedbi Mendelssohnove 2. simfonije Lobgesang v Hauzenbergu v Nemčiji, kjer so sodelovali še tamkajšnji pevci in zbor iz Voecklabrucka ter filharmoniki s Češke.

Najpogostejše in najbolj trdno doslej pa je naše sodelovanje z zborom Glasbene matice v Ljubljani in predvsem z zborovodjo Tomažem Tozonom, ki je bil v prvih letih našega delovanja zboru mentor, kasneje

sv. Elizabete prva na svetu, ki je posvečena tej svetnici. Izvedbe Oratorija so predvidene tudi v tujini, premiera pa naj bi bila 29. aprila letos v Slovenj Gradcu. K temu projektu želimo pritegniti še več dobrih pevcev s Koroške, predvsem vabimo moške, kajti ženske vrste bo okrepila Nova, slovenjgraški ženski zbor. Vseh skupaj naj nas bi bilo okoli šestdeset.

Biti dober pa zahteva tudi svoj davek, saj je za to, da si dober, treba tudi trdo delati in predvsem morajo pevke in pevci pogosto zborov interes postaviti pred osebnega, saj ni dobre vaje brez polnoštevilne udeležbe in ni koncerta brez vseh pevcev na odru. Ker je kar več kot polovica pevcev v zboru glasbeno izobraženih in je za njih branje partiture enostavno, je tempo dela v zboru zelo hiter in vsak izostanek pevca z vaje pomeni zanj zaostanek v programu, ki ga je treba nadoknaditi s še bolj trdim delom in z dodatnimi vajami. To in pa tudi morebitna programska razhajanja so razlog, da nekateri pevci niso uspeli uskladiti svojih obveznosti z obveznostmi v zboru in so zbor zapustili. To je povsem razumljivo in se dogaja v vseh zborih, a pomembno je, da zbor nadaljuje z delom, čeprav mi je vedno žal za dobrimi pevci, ki so s seboj odnesli veliko znanja, obenem pa so nam s svojim sodelovanjem tudi veliko dali.

V zboru trenutno prepeva enaindvajset pevk in pevcev, ki prihajajo na vaje iz celotne Mislinjske doline – od Mislinje do Dravograda.

Naš program sestavljajo najrazličnejše pesmi – od ljudskih, kjer imajo, razumljivo, prednost koroške pesmi, saj jih kot Korošci znamo tudi najboljše zapeti. Vsak dober zbor mora imeti v svojem programu skladbe iz renesanse, kot slovenjgraški zbor pa ne moremo mimo Huga Wolfa, ki je sicer bolj znan kot skladatelj samosplovov, vendar njegovi

zbori prav nič ne zaostajajo ne po lepoti in ne po zahtevnosti izvajanja. Sicer pa je slovenska zborovska ustvarjalnost tako bogata, da nam še zlepa ne bo zmanjkalo materiala za delo, še posebej ker v repertoar vključujemo tudi pesmi zabavnega žanra, tu pa se vrata ustvarjalnosti v zadnjem času na široko odpirajo.

Vseh pesmi seveda ne moremo izvesti pevci sami »a' capella«, zato smo k sodelovanju povabili odlični pianistki Majo Kastratovič in Janjo Kresnik ter orglarico Barbaro Rošar. Sodelovali smo še z godalnim kvartetom Glasbene šole iz Slovenj Gradca, z nami je igrala tudi odlična flautistka Ana Zajc, ki študira na akademiji za glasbo, pa še kdo bi se našel.

Zbor seveda vzorno skrbi za zvočni, pogosto pa tudi slikovni zapis svojega dela. Posnete in shranjene imamo vse letne koncerte zbora, vse nastope na tekmovanjih na Naši pesmi v Mariboru, s štirimi pesmimi smo sodelovali na zgoščenki prijatelja Jožeta Leskovarja, izdali pa smo tudi dve samostojni zgoščenki – ob peti in (lani) ob deseti obletnici zbora. Prva ima naslov N'co je pa an liep večer, druga pa Desetnica. Na zadnji je zapisanih dvaindvajset pesmi vseh obdobj in stilov, ki jih je zbor vse na novo posnel v Studiu mariborskega radia.

In nazadnje zakaj Desetnica? Ali ni naša slovenska zborovska pesem desetnica, zapostavljena, pozabljena, kot da Slovenci nismo nikoli znali peti. V medijih – na radiu in televiziji – jo slišimo v posebnih oddajah, kot da je iz naftalina in ne sestavni del človekovega bitja in žitja, kar je nekoč bila in bi jo morali vsi negovati kot najsvetejši zaklad narodovega bogastva. Slehera mamica bi jo morala pokloniti svojim otrokom, sleherni trenutek bi morala biti naša spremljevalka kljub drugačnim časom in drugačnim vplivom, ki jim seveda ne moremo pobegniti.

Desetnica tudi zaradi organizacijskih in finančnih težav, s katerimi se zbor srečuje. Že to,

da morajo pevci plačevati mesečno članarino, da zbor »preživi«, pove dovolj. Zbor prav tako nima svojih prostorov za vadbo in gostuje na Tretji osnovni šoli v Slovenj Gradcu – hvala prejšnji in novi ravnateljici te šole – dvakrat tedensko ali včasih še pogosteje. V brošuro, ki smo jo izdali ob zborovi deseti obletnici, sem

nostalgično zapisal: »Pred desetimi leti je odšla v svet, desetnica, uboga dekle, od vseh zapostavljeno pa vendar z upanjem in zaupanjem vase – Carinthia Cantat. Vedela je, da je nekaj drugega kot njeni bratje in sestre, saj so ji sojenice naklonile vse pevske darove – izbrane glasove s čisto intonacijo in velikim znanjem. Ko so jo

popotniki srečevali, so jo objemali, ko jim je polagala svoje pesmi v naročje, jo občudovali in ji prinašali darove. Tako je potovala deset let, prepotovala je svojo in mnoge tuje dežele po dolgem in počez, od mesta do mesta, od gradu do gradu in osrečevala ljudi s šopki pesmi in jim puščala radost v srcu in solze v očeh.

Tako bi zvenela pravljica o desetnici, ki na srečo ne živi le v pravljici, je resnična – Carinthia Cantat, Koroška poje, ki nosi v sebi ta dar, to pesem. Pesem osrečuje oba, tistega, ki jo poklanja, in tistega, ki jo sprejema. In še posebej, če jo poklanja Carinthia Cantat, ki poje pesmi za vse ljudi, za vse okuse in vse čase.«

